

FAKTORI UTJECAJA NA ODLUKU O REVALORIZACIJI DUGOTRAJNE NEFINANCIJSKE IMOVINE

Gudelj, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:109748>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**FAKTORI UTJECAJA NA ODLUKU O
REVALORIZACIJI DUGOTRAJNE
NEFINANCIJSKE IMOVINE**

Mentor:

Doc. dr. sc. Slavko Šodan

Student:

**Josipa Gudelj
(2150719)**

Split, kolovoz, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	3
1.1. Problem istraživanja	3
1.2. Predmet istraživanja	4
1.3. Ciljevi istraživanja.....	4
1.4. Istraživačke hipoteze	5
1.5. Metode istraživanja	7
1.6. Doprinos istraživanja	8
1.7. Struktura diplomskog rada	8
2. REGULATIVNI OKVIR FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U RH I TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI.....	10
2.1. Regulativa financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj	10
2.2. Temeljni financijski izvještaji.....	11
2.2.1. Bilanca	12
2.2.2. Račun dobiti i gubitka	13
2.2.3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.....	13
2.2.4. Izvještaj o novčanom toku	15
2.2.5. Izvještaj o promjenama kapitala	16
2.2.6. Bilješke uz financijske izvještaje	17
2.3. Godišnje izvješće.....	17
3. REVALORIZACIJA DUGOTRAJNE NEFINACIJSKE IMOVINE	19
3.1. Računovodstveno priznavanje i mjerenje dugotrajne nefinancijske imovine	19
3.1.1. Materijalna imovina	19
3.1.2. Nematerijalna imovina.....	30
3.1.3. Revalorizacija s poreznog gledišta.....	32
3.2. Revalorizacija kao dio kreativnog računovodstva	34
3.3. Faktori utjecaja na odluku o metodi vrednovanja	37
3.4. Utjecaj revalorizacije na pokazatelje profitabilnosti i zaduženosti	38
4. ANALIZA FAKTORA UTJECAJA NA ODLUKU O REVALORIZACIJI DUGOTRAJNE NEFINACIJSKE IMOVINE.....	42
4.1. Pregled dosadašnjih istraživanja	42
4.2. Izbor uzorka i opis varijabli	43
4.3. Deskriptivna analiza.....	45

4.4. Rezultati empirijskog testiranja hipoteza	53
5. ZAKLJUČAK.....	61
LITERATURA	63
POPIS TABLICA.....	67
POPIS GRAFOVA.....	68
SAŽETAK.....	69
SUMMARY.....	69

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Financijski izvještaji postoje kako bi osigurali kvalitetne i realne informacije o poslovnom subjektu koje služe za donošenje različitih poslovnih odluka kako internih tako i eksternih korisnika. Menadžment poduzeća je odgovoran za sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja te će s ciljem što realnijeg prikazivanja financijskog položaja koristiti različite računovodstvene politike.

Prema računovodstvenim standardima poduzeća su dužna usvojiti i objaviti računovodstvene politike, odnosno načela, metode i postupke koje će koristiti kod izrade i objavljivanja financijskih izvještaja. Alternativne računovodstvene politike zapravo mogu biti sredstvo za postizanje nekih kratkoročnih ciljeva. Kao neki od motiva za manipuliranje financijskim izvještajima mogu se navesti: kratkoročno povećanje profita, smanjenje variranja profita i "jačanje bilance". Kvaliteta financijskih izvještaja sve više je rezultat ponašanja računovođa a ne isključivo računovodstvenih načela. Povjerenje investitora u financijske izvještaje poduzeća se narušava zbog zamki i iskušenja u vrednovanju i objavljivanju izvještaja prema računovodstvenim politikama iz korištenih računovodstvenih standarda.¹

Menadžeri za naknadno vrednovanje dugotrajne nefinancijske imovine mogu izabrati metodu troška ili metodu revalorizacije. Kod izbora metode revalorizacije motivirani su različitim interesima. Mnogi od njih revalorizacijom žele poboljšati financijski položaj i koriste je u razne manipulativne svrhe. S druge strane, neki menadžeri su motivirani da primjenom revalorizacije usklade vrijednost imovine s tržišnim cijenama a sve s ciljem realnijeg prikazivanja njezine vrijednosti. Problem ovog istraživanja zapravo jest sloboda menadžera da primjene revalorizaciju dugotrajne nefinancijske imovine, odnosno potrebno je uočiti koji su to faktori koji ih potiču na primjenu revalorizacije za naknadno vrednovanje imovine.

Revalorizacija imovine se provodi kada se knjigovodstvena vrijednost imovine značajno razlikuje od njezine fer vrijednosti, a fer vrijednost zapravo predstavlja iznos za koji se neka

¹ Manipulacije na financijskim tržištima i njihov utjecaj na financijske izvještaje, (Internet), raspoloživo na: <http://web.efzg.hr/dok/RAC/dgulin/fir/Manipulacije%20fin%20%20izvje%C5%A1tajima.pdf> (22.02.2017.)

imovina može razmijeniti između dobro obaviještenih i za razmjenu zainteresiranih strana u transakciji pred pogodbom.²

Na temelju iznesenog problema istraživanja mogu se postaviti sljedeća istraživačka pitanja:

- Kako postupak revalorizacije utječe na objavljeni financijski položaj i uspješnost poduzeća?
- Koji su faktori utjecaja na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine?

Kroz istraživački rad nastojat će se dati odgovor na postavljena istraživačka pitanja.

1.2. Predmet istraživanja

Predmet ovog rada je analiza učinka revalorizacije dugotrajne nefinancijske imovine na financijske izvještaje kao i utjecaj na pokazatelje uspješnosti i zaduženosti, odnosno teorijski argumentirati i empirijski istražiti potencijalne faktore koji utječu na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine. Istraživanje će se provesti na temelju prikupljenih podataka o poduzećima za 2015. godinu. Rad se sastoji od teorijskog i empirijskog dijela.

U teorijskom dijelu rada opisat će se regulativni okvir financijskog izvještavanja u RH i temeljni financijski izvještaji, pobliže će se objasniti što je revalorizacija kako bi se stvorila jasnija pozadina za razumijevanje problema istraživanja te koji su motivi, važnost i tehnike manipuliranja financijskim izvještajima.

U empirijskom dijelu rada će se kroz analizu hrvatskih poduzeća nastojati utvrditi faktori koji menadžere poduzeća motiviraju na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine.

1.3. Ciljevi istraživanja

Na temelju postavljenog problema i predmeta istraživanja, mogu se odrediti ciljevi koji se žele postići ovim istraživanjem, a to su:

² Kolačević, S. (2004): Metode procjene dugotrajne materijalne imovine, RRiF, 6 (4), str. 21. – 22.

- Objasniti utjecaj revalorizacije dugotrajne nefinancijske imovine na objavljeni financijski položaj i uspješnost poduzeća kao i utjecaj na najčešće korištene pokazatelje uspješnosti i zaduženosti.
- Empirijski analizirati i utvrditi faktore koji utječu na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine.
- Na temelju dobivenih rezultata istraživanja donijeti zaključak o čimbenicima koji potiču menadžere na primjenu metode revalorizacije dugotrajne nefinancijske imovine za naknadno mjerenje.

1.4. Istraživačke hipoteze

Na temelju prezentiranog problema i predmeta istraživanja te utvrđenih ciljeva istraživanja, mogu se postaviti sljedeće hipoteze:

H1: Razina profitabilnosti poduzeća je pozitivno povezana s donošenjem odluke o revalorizaciji.

Prema hipotezi političkih troškova vlada kao zakonodavac može pod pritiskom javnog interesa nametnuti poduzeću dodatne troškove u obliku dodatnih poreza.³ Shodno tome, poduzeća koja imaju visoke razine profitabilnosti mogu koristiti politiku revalorizacije kako bi smanjili iskazanu dobit. Realizirani dobici i gubici se revalorizacijom prenose u zadržani dobitak te se na taj način stvaraju značajne razlike u pokazateljima uspješnosti između poduzeća koja primjenjuju revalorizaciju i onih koji ne primjenjuju. Pretpostavka je da će poduzeća koja primjenjuju revalorizaciju biti u lošijem položaju kod usporedbe pokazatelja profitabilnosti.⁴ Prijašnja istraživanja pokazuju da odluka menadžmenta o revalorizaciji imovine mijenja financijski profil poduzeća te je povezana sa smanjenjem prijenosa bogatstva koji proizlazi iz političkih troškova.⁵ Isto tako, istraživanjem se zaključilo da poduzeća revaloriziraju imovinu, povećavajući revalorizacijske rezerve, uz istovremeno smanjenje svog poslovnog rezultata.⁶

³ Tipurić, D. (2008.): Korporativno upravljanje, Sinergija, Zagreb, str. 485.

⁴ Belak, V. (2010): Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine, RRiF, 10 (10), str. 28.

⁵ Brown, P., Izan, H. i Loh, A. (1992): Fixed asset revaluations and managerial incentives, Abacus, 28 (1), str. 56.

⁶ Tadin, T. (2016): Utjecaj revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na izgled financijskih izvještaja, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 73.

H2: Razina zaduženosti poduzeća je pozitivno povezana s donošenjem odluke o revalorizaciji.

Ovom hipotezom se pretpostavlja da menadžeri izabiru model revalorizacije s ciljem poboljšanja perceptivnog kapaciteta zaduživanja poduzeća te s ciljem smanjenja troškova duga.⁷ Ako se provede revalorizacija na višu vrijednost, povećat će se vrijednost dugotrajne imovine te vrijednost kapitala i rezervi u pasivi. Shodno tome, zaduženost poduzeća će u slučaju revalorizirane imovine biti manja. Povećava se stupanj vlastitog financiranja čime se poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća što djeluje pozitivno u očima vjerovnika.⁸ Također, hipoteza zaduženosti, prema pozitivnoj računovodstvenoj teoriji, ističe interes menadžera za izbor računovodstvenih politika koje omogućuju realizaciju i održavanje dužničkih ugovora.⁹ Neka od prijašnjih istraživanja su već pokazala pozitivan odnos između zaduženosti poduzeća i odluke o revalorizaciji te se zaključilo da kod poduzeća s visokom razinom zaduženosti postoji veća vjerojatnost da revaloriziraju svoju imovinu.¹⁰ Isto tako, istraživanjem provedenom na uzorku listanih poduzeća u Švicarskoj s ciljem utvrđivanja čimbenika koji utječu na odluku o revalorizaciji imovine dokazuje se da je odluka za provođenjem revalorizacije vođena potrebom da se signalizira dobro financijsko zdravlje poduzeća.¹¹ Također, zaključuje se da revalorizacija imovine omogućuje poduzećima pristup dodatnom kapacitetu zaduživanja u vrijeme kada pad novčanih tijekova iz poslovnih aktivnosti pokazuje da poduzeće može imati problema sa daljnjim servisiranjem duga.¹²

H3: Primjena metode revalorizacije značajno utječe na pokazatelje zaduženosti i profitabilnosti poduzeća.

Pretpostavka je da se primjenom metode revalorizacije i povećanjem revalorizacijske rezerve u značajnoj mjeri smanjuje zaduženost i povećava sigurnost poslovanja. Također, hipotezom se pretpostavlja da revalorizacija ima negativan utjecaj na pokazatelje profitabilnosti,

⁷ Aljinović Barać, Ž., Šodan, S. (2011): Motives for asset revaluation policy choice in Croatia, Croatian Operational Research Review (CRORR), 2 (11), str. 65.

⁸ Šodan, S. (2009): Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj, u Računovodstveno izvješćavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 80.

⁹ Tipurić, D., op. cit., str. 485.

¹⁰ Aljinović Barać, Ž., Šodan, S., op. cit., str. 69.

¹¹ Missonier-Piera, F. (2007): Motives for fixed-asset revaluation: An empirical analysis with Swiss data, Journal of Business Finance and Accounting, 34 (7-8), str. 1048.

¹² Cotter, J., Zimmer, I. (1995): Asset revaluation and assessment of borrowing capacity, Abacus, 31 (1), str. 150.

prvenstveno na rentabilnost imovine i rentabilnost glavnice.¹³ Istraživanjem koje je provedeno na uzorku korejskih poduzeća utvrdilo se da poduzeća koja ne provode revalorizaciju signaliziraju bolji financijski položaj od poduzeća koja je provode. Provođenjem revalorizacije ova poduzeća ostvaruju manju profitabilnost, mjereno kroz ROA ili ROE.¹⁴

1.5. Metode istraživanja

Metode koje će se koristiti u svrhu što kvalitetnijeg provođenja istraživanja su:

- Metoda deskripcije – tehnika koja se primjenjuje u početnoj fazi znanstvenog rada za opisivanje činjenica i procesa u prirodi i društvu bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja.¹⁵
- Metoda eksplanacije – povezivanje jednog pojma s drugim pojmovima.¹⁶
- Metoda analize sadržaja – tehnika istraživanja pomoću koje se na objektivan način kvantitativno opisuje sadržaj.¹⁷
- Induktivna metoda – način zaključivanja kojim se na temelju analiziranja pojedinačnih činjenica dolazi do općih zaključaka¹⁸
- Različite statističke metode – podaci koji se koriste za istraživanje obradit će se u statističkom softveru SPSS.
- Metoda kompilacije – preuzimanje opažanja, stavova i zaključaka iz drugih znanstveno istraživačkih radova.¹⁹

¹³ Barić, K. (2016): Utjecaj revalorizacije na financijske pokazatelje listanih hotelskih poduzeća u RH, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 60.

¹⁴ Tae Hee C., Jinhan, P., Sunghwa, P. i Younghyo, S. (2013): Asset revaluations: motives and choice of items to revalue, Asia-Pacific Journal of Accounting and Economics, 20 (2), str. 167.

¹⁵ Metode znanstvenih istraživanja, (Internet), raspoloživo na: <http://analiziraj.ga/naslovna/metode-znanstvenih-istrazivanja/> (12.02.2017.)

¹⁶ Kategorije znanstvene logike, (Internet), raspoloživo na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/KATEGORIJE_ZNANSTVENE_LOGIKE.pdf (12.02.2017.)

¹⁷ Analiza sadržaja, (Internet), raspoloživo na: <http://struna.ihjj.hr/naziv/analiza-sadrzaja/25628/#naziv> (12.02.2017.)

¹⁸ Metode znanstvenih istraživanja, (Internet), raspoloživo na: <http://analiziraj.ga/naslovna/metode-znanstvenih-istrazivanja/> (12.02.2017.)

¹⁹ Metode znanstvenih istraživanja, (Internet), raspoloživo na: <http://analiziraj.ga/naslovna/metode-znanstvenih-istrazivanja/> (12.02.2017.)

1.6. Doprinos istraživanja

Cilj ovog istraživanja jest donijeti zaključak o faktorima koji menadžere motiviraju na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine i sam učinak revalorizacije na objavljeni financijski položaj, pokazatelje zaduženosti i uspješnosti poduzeća, odnosno provjeriti točnost postavljenih hipoteza.

Na temelju provedenog istraživanja i dobivenih rezultata te usporedbom sa rezultatima sličnih istraživanja uočiti će se faktori koji potiču poduzeća na primjenu metode revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne nefinancijske imovine.

1.7. Struktura diplomskog rada

Diplomski rad se sastoji od 5 dijelova koja uključuju uvod i zaključak.

U uvodnom dijelu rada prikazat će se problem i predmet istraživanja, te će se na temelju definiranog problema i predmeta utvrditi ciljevi istraživanja i definirati istraživačke hipoteze. Pojasnit će se korištene metode, istaknut će se i sam doprinos provedenog istraživanja i opisati sadržaj diplomskog rada.

Drugi dio rada opisuje regulativni okvir financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj, uključujući klasifikaciju poduzetnika, obvezu predaje financijskih izvještaja, temeljne financijske izvještaje i godišnje izvješće.

U trećem dijelu rada teorijski će se opisati revalorizacija dugotrajne nefinancijske imovine s ciljem što boljeg razumijevanja same revalorizacije te motivi, važnost i tehnike manipuliranja financijskim izvještajima. Sagledat će se utjecaj revalorizacije na porez kao i na pokazatelje uspješnosti i zaduženosti, te će se opisati metoda revalorizacije kroz problematiku kreativnog računovodstva. Istaknut će se neki od faktora koji motiviraju menadžere na primjenu metode revalorizacije.

U četvrtom dijelu rada prikazat će se empirijski dio istraživanja na temelju prikupljenih podataka o hrvatskim poduzećima. Analizirat će se i utvrditi faktori utjecaja na revalorizaciju dugotrajne nefinancijske imovine te će se preispitati postavljene hipoteze.

U posljednjem dijelu rada iznijet će se zaključna razmatranja do kojih se došlo na temelju provedenog istraživanja. Na samom kraju rada nalazi se popis slika, tablica, literature i sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

2. REGULATIVNI OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U RH I TEMELJNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

2.1. Regulativa financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

Obvezno financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj regulirano je brojnim standardima od kojih se ističu sljedeći:²⁰

- Zakon o računovodstvu,
- Zakon o trgovačkim društvima,
- Zakon o tržištu kapitala,
- Pravilnik o registru godišnjih financijskih izvještaja,
- Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja,
- Pravilnik o obliku i sadržaju financijskih izvještaja izdavatelja za razdoblja tijekom godine.

Prema Zakonu o računovodstvu poduzetnici se dijele na mikro, male, srednje i velike ovisno o pokazateljima koji su utvrđeni na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Poduzetnici se klasificiraju po sljedećim kriterijima:²¹

- iznos ukupne aktive,
- iznos prihoda,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.

Mikro poduzetnici ne prelaze dva od sljedeća tri uvjeta:²²

- ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna,
- prihod 5.200.000,00 kuna,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10 radnika.

²⁰ Bartulović, M. (2013.): Regulatorni okvir financijskog izvještavanja, autorski materijal, str. 33.

²¹ Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 5. st. 1.

²² Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 5. st. 2.

Mali poduzetnici ne prelaze dva od sljedeća tri uvjeta:²³

- ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna,
- prihod 60.000.000,00 kuna,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika.

Srednji poduzetnici ne prelaze dva od sljedeća tri uvjeta:²⁴

- ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna,
- prihod 300.000.000,00 kuna,
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika.

Veliki poduzetnici prelaze dva od tri prethodna uvjeta te su to također banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing društva i sl.²⁵

2.2. Temeljni financijski izvještaji

Veliki dio informacija potreban za razumijevanje poslovanja nekog poduzeća nastaje u računovodstvu i zapisan je u financijskim izvještajima. Osnovni zadatak računovodstva je prikupljanje, obrada i prezentiranje informacija zainteresiranim korisnicima. Te su informacije sadržane u brojnim financijskim izvještajima.²⁶

Prema Zakonu o računovodstvu poduzetnici su dužni sastavljati sljedeće godišnje financijske izvještaje:²⁷

- izvještaj o financijskom položaju (bilanca),
- račun dobiti i gubitka,
- izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti,

²³ Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 5. st. 3.

²⁴ Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 5. st. 4.

²⁵ Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 5. st. 5.

²⁶ Žager, K., Žager, L. (2008.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 52.

²⁷ Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 19. st. 2.

- izvještaj o novčanim tokovima,
- izvještaj o promjenama kapitala,
- bilješke uz financijske izvještaje.

Mali i mikro poduzetnici su dužni sastavljati bilancu, račun dobiti i gubitka i bilješke uz financijske izvještaje. Isto tako, poduzetnici koji primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja nisu obvezni sastavljati izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.²⁸

2.2.1. Bilanca

Bilanca je temeljni financijski izvještaj poduzeća u kojem se prikazuje imovina, sredstva, odnosno resursi kojima poduzeće raspolaže (aktiva) i pasiva (obveze i glavnica) poduzeća na određeni dan. Sastavlja se za svaku poslovnu godinu (na istek posljednjeg dana tog razdoblja) ali i za kraća vremenska razdoblja (periodična bilanca). Pokazuje kako se imovina poduzeća osigurava kapitalom kreditora i vlasnika. Slika je financijskog položaja poduzeća na kraju razdoblja za koje se i sastavlja.²⁹

Bilanca se sastavlja kako bi pokazala vezu između sredstava, odnosno imovine i njihovih izvora. Imovina poduzeća iskazuje se na lijevoj strani bilance dok se obveze i glavnica iskazuju na desnoj strani pa tako sredstva balansiraju s izvorima. Smatra se da riječ bilanca potječe od francuske riječi *bil* (račun) i *an* (godina), što znači godišnji račun.³⁰

Bilanca ima dva dijela, aktivu i pasivu, pri čemu je vrijednost aktive uvijek jednaka vrijednosti pasive, odnosno između aktive i pasive postoji ravnoteža.³¹

Da bi bilanca bila pouzdana podloga za analizu neophodno je izvršiti vrednovanje bilančnih pozicija nakon njihova priznavanja nastankom poslovnih događaja. Da bi se sredstva i poslovni uspjeh prikazali što realnije, u teoriji i praksi se nailazi na razne načine procjenjivanja kao što je primjena načela povijesnog troška ili tržišne vrijednosti.³²

²⁸ Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 19. st. 3 i 4.

²⁹ Vujević, I. (2003.): Financijska analiza, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 94.

³⁰ Vujević, I., op. cit., str. 94.

³¹ Ibid., str. 94.

³² Ibid., str. 100.

2.2.2. Račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka jedan je od financijskih izvještaja koji prikazuje aktivnost poduzeća u određenom vremenskom razdoblju sa stajališta prihoda i rashoda te njihovih razlika, dobitka ili gubitka. Prihodi i rashodi predstavljaju dinamičke kategorije u promatranom razdoblju na koje se ovaj financijski izvještaj odnosi.³³

Financijski rezultat se utvrđuje na kraju obračunskog razdoblja te se u slučaju ostvarenja dobiti ista raspodjeljuje. Iz bruto dobiti odvaja se dio za poreze koji pripada državi dok ostatak predstavlja neto dobit koja pripada poduzeću i u pravilu se dijeli na rezerve što je regulirano zakonom, dividende odnosno dio koji pripada vlasnicima kao naknada za uloženi kapital i na zadržanu dobit odnosno dio koji se zadržava u poduzeću.³⁴

Prihodi nastaju kao rezultat povećanja imovine ili smanjenja obveza. Do povećanja imovine ili smanjenja obveza dolazi iz raznih razloga od kojih su neki češći a neki rijetki. Najčešći prihodi odnose se na realizaciju proizvoda i usluga. Prihode predstavljaju prodajne vrijednosti poslovnih učinaka, sve druge dobivene naknade i sva povećanja imovine ili smanjenja obveza koji za posljedicu imaju povećanje zarade.³⁵

Rashodi nastaju kao rezultat smanjenja imovine ili povećanja obveza. To su vrijednosti utrošaka (sirovine, materijali, strojevi, energija, ljudski rad i dr.) koji su bili potrebni za stvaranje poslovnih učinaka odnosno gotovih proizvoda.³⁶

2.2.3. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti

Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti predstavlja dopunu računa dobiti i gubitka te su ga obvezni sastavljati veliki poduzetnici i oni čije su dionice ili dužnički vrijednosni papiri uvršteni ili se obavlja priprema za njihovo uvrštenje na organizirano tržište vrijednosnih papira odnosno obveznici primjene MSFI-a.³⁷ MRS 1 zahtijeva da se u izvještaj o ostaloj

³³ Ibid., str. 102.

³⁴ Ibid., str. 103.

³⁵ Žager, K., Žager, L., op. cit., str. 70.

³⁶ Ibid., str. 71.

³⁷ Cirkveni, T. (2011): Izvještaj o ostalom sveobuhvatnom dobitku, RRiF, 1 (11), str. 171.

sveobuhvatnoj dobiti uključuje sljedeće stavke koje se odnose na raspoređivanje dobiti ili gubitka razdoblja:³⁸

- dobit ili gubitak razdoblja pripisan:
 - vlasnicima manjinskih udjela i
 - vlasnicima matice,
- ukupnu sveobuhvatnu dobit razdoblja pripisanu:
 - vlasnicima manjinskih udjela i
 - vlasnicima matice.

Ostala sveobuhvatna dobit uključuje stavke prihoda i rashoda koji su izvan utjecaja menadžmenta a rezultat su položaja i ekonomskih uvjeta poslovanja poduzeća. Najčešći primjeri su gubici i dobici od tečajnih razlika na inozemnim investicijama, nerealizirani dobici i gubici na financijskoj imovini, promjene revalorizacijskih rezervi i efekti od zaštite na derivativnim instrumentima.³⁹

Ostala sveobuhvatna dobit uključuje sljedeće stavke: ⁴⁰

- promjene revalorizacijskih pričuva u skladu sa zahtjevima MRS-a 16 i MRS-a 38,
- aktuarske dobitke, odnosno gubitke po planovima definiranih primanja koji se evidentiraju u skladu sa zahtjevima MRS-a 19,
- dobitke ili gubitke proizašle iz preračunavanja financijskih izvještaja inozemnog poslovanja u skladu sa zahtjevima MRS-a 21,
- dobitke ili gubitke proizašle iz ponovnog utvrđivanja vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju u skladu sa zahtjevima MRS-a 39,
- dobitke ili gubitke koji se odnose na učinkoviti dio zaštite novčanog toka u skladu sa zahtjevima MRS-a 39.

Navedene stavke se u izvještaju mogu prikazati u neto svotama (bez iskazane svote poreza na dobitak) ili u bruto svotama (s iskazanim svotama poreza na dobitak). Treba uzeti u obzir da se svote poreza na dobit koje se odnose na pojedinačne stavke pa tako i usklade pri

³⁸ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 1, t. 82. i 83.

³⁹ Gulin, D., Perčević, H. (2013.): Financijsko računovodstvo, Izabrane teme, HZRIFD, Zagreb, str. 31.

⁴⁰ Cirkveni, T., op. cit., str. 172.

reklasifikaciji u skladu sa zahtjevima MRS-a 1⁴¹ trebaju objaviti u bilješkama ili u izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti. Reklasifikacijske usklade predstavljaju stavke koje su u tekućem ili budućem razdoblju priznate u dobitak ili gubitak razdoblja kao što su dobici odnosno gubici koji se evidentiraju pri prestanku priznavanja financijske imovine raspoložive za prodaju.⁴²

Poduzetnik može u računu dobiti i gubitka prikazati dobit i gubitak, a u ovom izvještaju prikazati ostalu sveobuhvatnu dobit. Međutim, bitno je da realizirana i nerealizirana dobit budu iskazane.⁴³

2.2.4. Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku temeljni je financijski izvještaj koji pokazuje izvore pribavljanja i način uporabe novca. Treba ga prezentirati za svako razdoblje na koje se odnosi izvještaj o dobiti u kojem su iskazana sredstva koja su ostvarena poslovanjem ili se koriste odvojeno od drugih izvora. Pozicije koje nisu dio redovitih aktivnosti poduzeća treba posebno objaviti u izvještaju.⁴⁴

Ovaj izvještaj zajedno s ostalim izvještajima daje pravu sliku "zdravstvenog stanja" poduzeća. Često se događa da poduzeća u računu dobiti i gubitka iskazuju uspješno poslovanje, a imaju problema s podmirivanje osnovnih obveza. Razlog tome je da su prihodi i rashodi obračunske kategorije i evidentiraju se prema načelu nastanka događaja, što znači da se evidentiraju u trenutku nastanka, odnosno onda kad su zarađeni, a ne kad je uslijedio primitak ili izdatak novca.⁴⁵

S ciljem razumijevanja izvještaja i samog načina sastavljanja, u nastavku rada objasniti će se pojmovi koji se odnose na izvještaj o novčanom toku.⁴⁶

- Novac koji obuhvaća novac u blagajni i na računima u banci.

⁴¹ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 1, t. 90.

⁴² Cirkveni, T., op. cit., str. 172.

⁴³ Belak, V., Vudrić N. (2012.): Osnove suvremenog računovodstva, Belak Excellens, Zagreb, str. 50.

⁴⁴ Vujević, I., op. cit., str. 106. – 107.

⁴⁵ Žager, K., Žager, L., op. cit., str. 81.

⁴⁶ Ibid., str. 82. – 83.

- Novčani ekvivalenti predstavljaju kratkotrajna, visokolikvidna ulaganja koja se vrlo brzo mogu konvertirati u novac i koja nisu pod značajnim utjecajem rizika promjena vrijednosti.
- Novčani tokovi jesu priljevi i odljevi novca i novčanih ekvivalenata.
- Poslovne aktivnosti jesu glavne aktivnosti koje stvaraju prihod poduzeća i druge aktivnosti koje određuju rezultat (dobit) poduzeća, osim investicijskih i financijskih aktivnosti.
- Investicijske (ulagateljske) aktivnosti vezane su uz stjecanje i otuđivanje dugotrajne imovine.
- Financijske aktivnosti jesu aktivnosti vezane uz financiranje poslovanja i uglavnom obuhvaćaju promjene vezane uz visinu i strukturu kapitala i obveza.

Izvještaj o novčanom toku sistematiziran je na poslovne, investicijske i financijske aktivnosti. Može biti sastavljen na osnovi:⁴⁷

- direktne (izravne) metode ili
- indirektne (neizravne) metode.

Kod direktne metode u odnos se stavljaju svi primici i izdaci gotovine te se utvrđuju neto primici kao razlika između primitaka i izdataka po poslovnim, investicijskim i financijskim aktivnostima. Primjenom indirektne metode neto dobit je potrebno korigirati za sve učinke transakcija nenovčane prirode (amortizacija, promjena zaliha i poslovnih potraživanja i obveza).⁴⁸

2.2.5. Izvještaj o promjenama kapitala

Izvještaj o promjenama kapitala pokazuje promjene koje su se na glavnici dogodile između dva obračunska razdoblja. Prema MRS-u 1⁴⁹ u ovom se izvještaju moraju iskazati sljedeće pozicije:⁵⁰

⁴⁷ Vujević, I., op. cit., str. 113.

⁴⁸ Ibid., str. 113.

⁴⁹ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 1, t. 106.

⁵⁰ Žager, K., Žager, L., op. cit., str. 87.

- dobit ili gubitak razdoblja,
- sve stavke prihoda ili rashoda, dobitaka ili gubitaka koje prema zahtjevima drugih standarda treba direktno priznati u kapital te njihov ukupni iznos,
- učinak promjena računovodstvenih politika i ispravke temeljnih pogrešaka,
- dodatna ulaganja vlasnika i visina izglasanih dividendi,
- iznos zadržane dobiti (ili gubitaka) na početku i na kraju razdoblja te promjene unutar tog razdoblja,
- usklađenja (promjene) svake druge pozicije kapitala, kao npr. premije na dionice i rezerve na početku i na kraju razdoblja uz posebno, pojedinačno prikazivanje takvih promjena.

2.2.6. Bilješke uz financijske izvještaje

Bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjenama vlasničke glavnice i izvještaj o novčanom toku predstavljaju temeljne financijske izvještaje. Jedan od iskaza koji pojašnjava vrijednost i prirodu pozicija u temeljnim financijskim izvještajima su bilješke uz financijske izvještaje. U bilješkama se iskazuju metode procjene bilančnih pozicija, eventualna odstupanja od metoda s razlozima odstupanja i kvantifikacija učinaka tih odstupanja. Dakle, bilješke bi trebale dati sve informacije koje se ne vide u temeljnim financijskim izvještajima a relevantne su za njihovo razumijevanje i ocjenu poslovanja. Sastavljanje i prezentiranje dodatnih informacija kroz bilješke doprinosi kvaliteti i upotrebljivosti računovodstvenih informacija.⁵¹

2.3. Godišnje izvješće

Obveznici sastavljanja godišnjeg izvješća su srednji i veliki poduzetnici. Mikro i mali poduzetnici nisu obveznici sastavljanja ovog izvješća već oni u bilješkama navode informacije o stjecanju vlastitih dionica.⁵²

Sukladno Zakonu o trgovačkim društvima godišnje izvješće mora prikazati razvitak i rezultat poslovanja poduzeća, trenutno financijsko stanje kao i opis glavnih rizika i nesigurnosti kojima je poduzeće izloženo. To bi trebao biti uravnotežen prikaz i potpuna analiza razvoja,

⁵¹ Ibid., str. 89.

⁵² Guzić, Š. (2017): Godišnje izvješće i izvješće posloводства, RRiF, 4 (17), str. 17.

rezultat poslovanja i položaj poduzeća. Analiza mora uključiti financijske pokazatelje, a po potrebi i druge. U te druge pokazatelje uključuju se i oni koji se odnose na zaštitu okoliša i zaposlenike.⁵³

Prema odredbama Zakona o računovodstvu godišnje izvješće obuhvaća:⁵⁴

- Financijska izvješća za obračunsko razdoblje (zajedno s revizorskim izvješćem za obveznike revizije financijskih izvješća).
- Izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja. Takvu izjavu daju samo poduzeća koja su subjekti od javnog interesa i čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište bilo koje države članice EU-a.
- Izvješće o plaćanjima javnom sektoru. Izvješće o plaćanjima javnom sektoru obvezno sastavljaju subjekti od javnog interesa koji obavljaju djelatnost rudarstva i vađenja ili dječatnost sječe primarnih šuma.
- Izvješće posloводства.

Godišnje izvješće se čuva trajno i u izvorniku.⁵⁵

⁵³ Guzić, Š., op. cit., str. 17.

⁵⁴ Ibid., str. 17.

⁵⁵ Ibid., str. 18.

3. REVALORIZACIJA DUGOTRAJNE NEFINANCIJSKE IMOVINE

3.1. Računovodstveno priznavanje i mjerenje dugotrajne nefinancijske imovine

3.1.1. Materijalna imovina

Dugotrajna materijalna imovina je prema definiciji iz HSFI-a 6⁵⁶ – *Dugotrajna materijalna imovina* i MRS-a 16⁵⁷ – *Dugotrajna materijalna imovina* zapravo imovina.⁵⁸

- koju poduzeće koristi u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe,
- koja se očekuje koristiti dulje od jednog razdoblja,
- koja je namijenjena za korištenje na neprekidnoj osnovi u svrhu aktivnosti poduzeća.

Dugotrajna materijalna imovina obuhvaća zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, alate, pogonski inventar, namještaj i transportna sredstva, dugotrajnu biološku imovinu, predujmove za dugotrajnu materijalnu imovinu i dr. Da bi se dugotrajna materijalna imovina priznala, trebaju se ispuniti sljedeći uvjeti:⁵⁹

- vjerojatnost da će buduće ekonomske koristi povezane sa sredstvom pritjecati u subjekt,
- trošak sredstva može se pouzdano izmjeriti.

HSFI 6 – *Dugotrajna materijalna imovina* obuhvaća dugotrajnu imovinu koja je u MSFI obuhvaćena MRS–om 16 – *Nekretnine, postrojenja i oprema*, MRS–om 17 – *Najmovi*, MRS–om 20 – *Računovodstvo za državne potpore i objavljivanje državne pomoći*, MRS–om 23 – *Troškovi posudbe* i MRS–om 36 – *Umanjenje imovine*.⁶⁰

⁵⁶ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 6.5.

⁵⁷ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 6.

⁵⁸ Cirkveni, T. (2009): Smanjenje vrijednosti revalorizirane dugotrajne materijalne imovine, RRiF, 3 (9), str. 59.

⁵⁹ Cirkveni, T., op. cit., str. 59.

⁶⁰ Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine: prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens, Zagreb, str. 55.

Da bi se trošak nekretnina, postrojenja i opreme priznao kao imovina gore navedenim uvjetima se trebaju dodati sljedeći:⁶¹

- "da je pojedinačni trošak nabave veći od 3.500,00 kn",
- s dugotrajnom imovinom čiji je pojedinačni trošak nabave 3.500,00 kn i niži postupa se kao s tekućom imovinom, na poseban način po pravilima knjiženja sitnog inventara.

Naknadni izdaci se priznaju u trošak nabave kada zadovoljavaju navedena dva uvjeta.⁶²

Dugotrajna materijalna imovina se početno mjeri po trošku nabave koji uključuje:⁶³

- nabavnu cijenu, uključujući uvozna davanja i nepovratne poreze nakon odbitka trgovačkih popusta i rabata,
- sve troškove koji se izravno mogu pripisati dovođenju imovine na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu,
- početno procijenjene troškove demontaže, uklanjanja imovine i obnavljanja mjesta na kojem je imovina smještena, za koje obveza za poduzetnika nastaje kada je imovina nabavljena ili kao posljedica korištenja imovine tijekom razdoblja za namjene različite od proizvodnje zaliha tijekom razdoblja.

Trošak dugotrajne materijalne imovine koja je izgrađena u vlastitoj izvedbi također se utvrđuje po navedenim načelima. Ukoliko poduzetnik u svom poslovanju proizvodi za prodaju sličnu imovinu, tada je trošak te imovine jednak trošku proizvodnje imovine koja je namijenjena prodaji. Dakle, isključuju se interni dobici, dok se neuobičajeni iznosi otpadnog materijala, rada i drugih resursa nastali tijekom proizvodnje imovine ne uključuju u trošak imovine.⁶⁴

Dugotrajna materijalna imovina se nakon početnog priznavanja može vrednovati primjenom metode troška ili metode revalorizacije, o čemu odlučuje poduzetnik svojom

⁶¹ Belak, V, op. cit., str. 55. – 56.

⁶² Ibid., str. 56.

⁶³ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 6.20.

⁶⁴ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 6.21.

računovodstvenom politikom. Primjenom metode troška dugotrajna materijalna imovina iskazuje se prema trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrijednosti.⁶⁵

Shema metode troška prikazana je u tablici 1.

Tablica 1: Metoda troška

METODA TROŠKA		
NABAVNA VRIJEDNOST POSTROJENJA I OPREME	– AKUMULIRANA AMORTIZACIJA I GUBICI OD UMANJENJA	= VRIJEDNOST NAKON POČETNOG PRIZNANJA

Izvor: Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine: prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens, Zagreb, str. 65.

Ukoliko se poduzetnik odluči na primjenu metode troška, to znači da će nekretnine, postrojenja i opremu nakon početnog priznavanja naknadno iskazivati na prethodno naveden način osim ako ne postoje razlozi za dodatno umanjenje vrijednosti. U slučaju da postoje, treba provesti test na umanjenje vrijednosti prema MRS-u 36. Gubitak od umanjenja postoji ako je knjigovodstvena svota nekog sredstva veća od nadoknadive svote istog sredstva. Knjigovodstvena svota predstavlja svotu po kojoj je neko sredstvo iskazano u bilanci nakon umanjenja akumulirane amortizacije i akumuliranog gubitka od umanjenja. Nadoknadiva svota je veća vrijednost između:⁶⁶

- fer vrijednosti umanjene za trošak otuđenja i
- vrijednosti u uporabi.

Ako je neki od ova dva iznosa veći od knjigovodstvene vrijednosti imovine, imovina se ne umanjuje i u tom slučaju ne treba procijenjivati drugi iznos. U suprotnom, ako su fer neto prodajna vrijednost i vrijednost u upotrebi niže od knjigovodstvenog iznosa imovinu treba umanjiti do višeg iznosa. Gubitak od umanjenja imovine, priznat u ranijim godinama, ukida se samo u slučaju da su se promijenile procjene korištene za određivanje nadoknadivog iznosa. U tom slučaju se knjigovodstvena vrijednost imovine povećava do nadoknadivog iznosa. To povećanje se priznaje kao prihod u izvještaju o dobiti i gubitku.⁶⁷ Prema HSFI

⁶⁵ Belak, V., op. cit., str. 64. - 65.

⁶⁶ Pervan, I. (2012): Računovodstvo poslovnih spajanja: prema MSFI i HSFI, RRiF plus, Zagreb, str. 102.

⁶⁷ Belak, V., op. cit., str. 65. – 67.

povećanje knjigovodstvene vrijednosti imovine s ciljem ukidanja gubitka od umanjenja imovine ne treba prelaziti knjigovodstvenu vrijednost koja bi se mogla odrediti (neto, bez amortizacije) u slučaju da nije bilo gubitka od umanjenja imovine priznatog u ranijim godinama.⁶⁸

Fer vrijednost imovine umanjenju za troškove prodaje može se odrediti ako se imovinom trguje na aktivnom tržištu te je ona jednaka tržišnoj cijeni umanjenoj za troškove prodaje. Troškovi prodaje su pravni troškovi, pristojbe i dr. dodatni troškovi koji su nastali s ciljem dovođenja sredstva u stanje za prodaju.⁶⁹ Fer vrijednost je zapravo iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti između dobro obaviještenih i za razmijenu zainteresiranih strana u transakciji pred pogodbom. To je zapravo tržišna vrijednost utvrđena procjenom koju obično obavljaju profesionalni procijenitelji.⁷⁰

Ukoliko za neku imovinu na tržištu ne postoje slične transakcije, fer vrijednost se može pouzdano izmjeriti ako:⁷¹

- razlika između najmanje i najviše procijenjene vrijednosti te imovine nije znatna ili
- se vjerojatnosti različitih procjena unutar raspona mogu razumno procijeniti i koristiti u procjeni fer vrijednosti.

Ako se ne može pouzdano odrediti fer vrijednost umanjena za troškove prodaje, za nadoknadi iznos se može uzeti i vrijednost imovine u upotrebi. Utrđivanje vrijednosti u upotrebi utjecat će na:⁷²

- procjenu budućih novčanih tokova koji se očekuju od neprekinute uporabe imovine,
- očekivanje mogućih odstupanja u iznosima ili vremenu nastanka budućih novčanih tokova,
- vremensku vrijednost novca koju predstavlja tekuća tržišna kamata,
- cijenu prisutnog rizika koju nosi imovina,

⁶⁸ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 6.67.

⁶⁹ Belak, V., op. cit., str. 68.

⁷⁰ Kolačević, S., op. cit., str. 21. – 22.

⁷¹ Belak, V., op. cit., str. 68.

⁷² Ibid., str. 69.

- ostali čimbenici kao što je nelikvidnost koja može utjecati na određivanje budućih novčanih tokova koje stvara neprekinuta upotreba imovine.

Projekcije novčanih tokova trebaju se temeljiti na razumnim pretpostavkama i procjenama uprave. Ako se procjenjuju budućí novčani priljevi i odljevi koji se očekuju od budućih restrukturiranja, projekcije bi trebale obuhvatiti razdoblje kraće od pet godina, osim u slučaju da se dulje razdoblje može opravdati.⁷³

HSFI i MSFI različito poimaju amortizaciju i deprecijaciju. HSFI ne razlikuje amortizaciju od deprecijacije, dok MSFI razlikuje ta dva pojma. Amortizacija predstavlja alokaciju iznosa novca tijekom procijenjenog korisnog vijeka uporabe čime se terete rashodi i smanjuje knjigovodstvena vrijednost nematerijalne imovine, kao što su koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, ulaganje u softver, ulaganje na tuđoj imovini, ulaganje u znanje i ostala prava. Za razliku od amortizacije, deprecijacija odražava trošenje dugotrajne materijalne imovine koje se tereti na troškove istovremeno smanjujući knjigovodstvenu vrijednost imovine. Dakle, prema MSFI, dugotrajna se materijalna imovina deprecira, a nematerijalna imovina se amortizira.⁷⁴

Prema HSFI 6⁷⁵ i MRS 16⁷⁶ amortizacija počinje kad je imovina spremna za upotrebu, tj. kad se nalazi na lokaciji i u uvjetima potrebnim za korištenje. Amortizacija prestaje kad se imovina u potpunosti amortizira. Raniji prestanak amortizacije uređen je tako da prestaje prije datuma kad je imovina razvrstana kao imovina koja se drži za prodaju ili prije datuma prestanka priznavanja imovine, ovisno o tome koji je datum raniji. Ako se imovina prestaje koristiti ili povuče iz upotrebe amortizacija u tom slučaju ne prestaje, osim ako je ta imovina potpuno amortizirana.⁷⁷

Dugotrajnom materijalnom imovinom koja se amortizira se smatra imovina:⁷⁸

⁷³ Ibid., str. 69.

⁷⁴ Ibid., str. 73.

⁷⁵ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 47.

⁷⁶ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 55.

⁷⁷ Belak, V., op. cit., str. 73. -74.

⁷⁸ Ibid., str. 74.

- koja ima ograničeni vijek trajanja (upotrebe),
- za koju se očekuje da će se koristiti dulje od jednoga obračunskog razdoblja, tj. dulje od godine dana,
- čija je pojedinačna nabavna vrijednost veća od 3.500,00 kn,
- koju poduzetnik drži za upotrebu u proizvodnji ili prodaji robe i pružanju usluga ili za administrativne svrhe.

Prema HSFI 6⁷⁹ vijek upotrebe imovine određen je vremenom u kojem poduzetnik očekuje koristiti imovinu, dok je prema MRS-u 16⁸⁰ vijek upotrebe:⁸¹

- razdoblje u kojem se očekuje da će sredstvo biti subjektu na raspolaganju za upotrebu ili
- broj proizvoda ili sličnih jedinica za koje subjekt očekuje da će ostvariti od tog sredstva.

Korištena metoda amortizacije bi trebala odražavati okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi imovine. Prema HSFI 6⁸² i MRS-u 16⁸³ amortizaciju je moguće obračunavati po:⁸⁴

- linearnoj metodi,
- degresivnoj metodi (metodi opadajućeg salda) ili
- funkcionalnoj metodi (metoda jedinice proizvoda).

Ukoliko se koristi linearna metoda amortizacije rezultat je jednaki iznos amortizacije tijekom vijeka upotrebe ako nije promijenjen ostatak vrijednosti. Degresivna metoda za rezultat ima

⁷⁹ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 48.

⁸⁰ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 6.

⁸¹ Belak, V., op. cit., str. 75.

⁸² Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 49.

⁸³ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 62.

⁸⁴ Belak, V., op. cit., str. 77.

smanjenje iznosa amortizacije tijekom vijeka upotrebe, dok funkcionalna metoda rezultira amortizacijom zasnovanom na očekivanoj upotrebi.⁸⁵

Nakon početnog priznavanja imovine, dugotrajna materijalna imovina čija se fer vrijednost može pouzdano izmjeriti se može iskazati i po revaloriziranom iznosu, koju čini fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasniji ispravak vrijednosti i kasnije gubitke od umanjenja.⁸⁶

Shema metode revalorizacije prikazana je u tablici 2.

Tablica 2: Metoda revalorizacije

METODA REVALORIZACIJE			
REVALORIZIRANI IZNOS TJ. FER VRIJEDNOST IMOVINE	–	ISPRAVAK VRIJEDNOSTI I GUBICI OD UMANJENJA	= VRIJEDNOST NAKON POČETNOG PRIZNANJA

Izvor: Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine: prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens, Zagreb, str. 104.

Revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine uređuje HSFI 6 – *Dugotrajna materijalna imovina* odnosno MRS 16 – *Nekretnine, postrojenja i oprema*.

Revalorizaciju treba provoditi redovito kako se knjigovodstvena vrijednost ne bi značajno razlikovala od fer vrijednosti na datum bilance. Učestalost revaloriziranja ovisi o promjenama fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine. U slučaju da se fer vrijednost revalorizirane imovine znatno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti potrebna je daljnja revalorizacija. Ako se pojedina imovina revalorizira, potrebno je revalorizirati cijelu skupinu dugotrajne materijalne imovine kojoj ta imovina pripada.⁸⁷

Metoda revalorizacije se može provoditi na dva načina.⁸⁸

- Prvi način je da se istodobno revalorizira bruto knjigovodstveni iznos i njegova akumulirana amortizacija tako da knjigovodstveni iznos bude jednak revaloriziranom iznosu.

⁸⁵ Ibid., str. 77.

⁸⁶ Ibid., str. 104.

⁸⁷ Ibid., str. 104. - 105.

⁸⁸ Ibid., str. 105

- Drugi način je da se akumulirana amortizacija isključi na teret bruto knjigovodstvenog iznosa, a neto iznos prepravlja se do revaloriziranog iznosa sredstva.

Iznos usklađivanja, koji je rezultat prepravljanja ili isključivanja ispravka vrijednosti, predstavlja dio povećanja ili smanjenja knjigovodstvene vrijednosti. Povećanje knjigovodstvene vrijednosti imovine kao rezultat revalorizacije treba izravno odobriti kapitalu pod nazivom revalorizacijska rezerva.⁸⁹

Pri odobravanju revalorizacijskih rezervi treba uzeti u obzir odredbe HSFI-a 12 – *Kapital*, u kojima se navodi sljedeće:⁹⁰

- S obzirom na to da kapital predstavlja ostatak imovine poduzetnika nakon odbitka svih obveza, kapital se priznaje u neposrednoj povezanosti s priznavanjem imovine i obveza.
- Tekući porez i odgođeni porez na dobit treba izravno odobriti ili teretiti kapital ako se porez odnosi na stavke koje su izravno odobrene ili kojima je terećen kapital u istom ili nekom drugom razdoblju.

Ako se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje će se priznati u ostalu sveobuhvatnu dobit i iskazati u kapitalu kao revalorizacijska rezerva, što znači da se zahtijeva prikazivanje iznosa osim u kapitalu pod nazivom revalorizacijska rezerva i u okviru izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja, i to u drugom dijelu izvještaja pod nazivom "Ostala sveobuhvatna dobit". U slučaju da se knjigovodstvena vrijednost imovine smanji kao rezultat revalorizacije, smanjenje treba priznati u dobitak ili gubitak. Revalorizacijsko smanjenje tereti ostalu sveobuhvatnu dobit do iznosa do kojeg smanjenje ne premašuje iznos koji postoji kao revalorizacijska rezerva za istu imovinu, što znači da smanjenje vrijednosti imovine koja je bila revalorizirana ide na teret revalorizacijske rezerve do svote koja postoji, a to se smanjenje izvještava u okviru ostale sveobuhvatne dobiti. Umanjenje preko te svote ide u rashode u izvještaju o dobiti.⁹¹

⁸⁹ Ibid., str. 106.

⁹⁰ Ibid., str. 106.

⁹¹ Ibid., str. 106. - 107.

Revalorizacijska rezerva se može prenijeti u zadržanu dobit kad se imovina koristi, povuče ili otuđi. Prijenos se ne provodi u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti. Cjelokupna se rezerva može prenijeti kad se imovina prestane priznavati, tj. kad se povuče iz upotrebe ili otuđi. Međutim, neke se revalorizacijske rezerve mogu realizirati u slučaju da poduzetnik koristi imovinu. Iznos revalorizacijske rezerve je tada razlika između amortizacije zasnovane na revaloriziranom knjigovodstvenom iznosu imovine i amortizacije zasnovane na izvornom trošku imovine. Prijenos revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit ne provodi se kroz dobit ili gubitak niti se prikazuje u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti.⁹²

Utvrđivanje realizirane revalorizacijske rezerve kada poduzetnik koristi imovinu prikazana je u tablici 3.

Tablica 3: Utvrđivanje realizirane revalorizacijske rezerve kad poduzetnik koristi imovinu

UTVRĐIVANJE REALIZIRANE REVALORIZACIJSKE REZERVE KADA PODUZETNIK KORISTI IMOVINU:			
REALIZIRANA REVALORIZACIJSKA REZERVA OBRAČUNOM	=	AMORTIZACIJA ZASNOVANA NA REVALORIZIRANOM KNJIGOVODSTVENOM IZNOSU	- AMORTIZACIJA ZASNOVANA NA IZVORNOM TROŠKU

Izvor: Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine: prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens, Zagreb, str. 110.

Postoji mogućnost da se u izvještaju o dobiti ili gubitku pojavi gubitak, a da istodobno u zadržanu dobit treba prenijeti dobitak od revalorizacijskog dijela amortizacije. Taj se problem može riješiti na dva načina. Prvi je da se sredstvo čija revalorizacija uvjetuje gubitak smanji na teret revalorizacijskog viška na imovini i revalorizacijske rezerve uključivo odgođene porezne obveze. U tom slučaju treba revalorizirati cijelu skupinu kojoj imovina pripada. Iznos usklađenja objavljuje se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti. Ovaj način se treba primjeniti kad je očigledno da je provedena pretjerana revalorizacija, tj. kada dođe do pada fer vrijednosti imovine i kad je očigledno da će revalorizacijsko smanjenje ukloniti gubitak. Drugi način je da se gubitak kompenzira dobitkom od amortizacije revalorizacije za svu imovinu u toj skupini, a ostatak dobitka umanjen za porez se prenese u zadržani dobitak u svoti koja prelazi gubitak. Ovaj drugi način treba primjeniti kad prvim načinom nije uklonjen gubitak. Ukoliko se procijeni da je revalorizacijski višak koji uzrokuje gubitak u poslovnom

⁹² Ibid., str. 110.

rezultatu privremenog karaktera, dovršen je postupak smanjenja revalorizacije. Međutim, ako se procijeni da je to trajnije stanje, imovinu treba ponovno revalorizirati naniže.⁹³

Prema HSFI 6⁹⁴ i MRS 16⁹⁵ revalorizacijska rezerva uključena u glavicu se može prenijeti u zadržanu dobit kad je imovina povučena iz upotrebe ili otuđena. Ovi prijenosi se ne provode kroz izvještaj o dobiti ili gubitku. Prihod ili rashod koji nastaje prestankom priznavanja dugotrajne materijalne imovine utvrđuje se tako da se od neto iznosa (ili fer vrijednosti u slučaju zamjene) oduzme knjigovodstvena vrijednost imovine. Ovaj se prihod ili rashod priznaje na neto osnovi. Klasificira se kao ostali prihodi i ostali rashodi.⁹⁶

Često postoji mogućnost naknadnog ulaganja na sredstvima dugotrajne materijalne imovine. Naknadna ulaganja su naknadni troškovi na postojećoj imovini koji povećavaju njezinu vrijednost. Prema HSFI 6⁹⁷ i MRS-u 16⁹⁸ dopušta se priznavanje naknadnih troškova kao imovine samo ako:⁹⁹

- je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi koje su u vezi sa sredstvom pritijecati poduzetniku,
- se trošak imovine može pouzdano izmjeriti.

Naknadni izdaci se priznaju u trošak nabave kada zadovoljavaju prethodno navedene kriterije. Za troškove redovitog održavanja ne postoji mogućnost da se kapitaliziraju već se knjiže na rashode. Sukladno MRS-u 16¹⁰⁰ ukoliko dođe do zamjene dijelova, nabavna vrijednost novog dijela se priznaje te se u tom slučaju neotpisana vrijednost starog dijela, ukoliko je ima, otpisuje. Međutim, prema HSFI 6¹⁰¹ knjigovodstveni iznos pojedine materijalne imovine treba

⁹³ Ibid., str. 114. - 115.

⁹⁴ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 5.39.

⁹⁵ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t.41.

⁹⁶ Belak, V., op. cit., str. 117.

⁹⁷ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 6.19.

⁹⁸ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 7.

⁹⁹ Belak, V., op. cit., str. 125.

¹⁰⁰ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 13. i t. 14.

¹⁰¹ Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86, HSFI 6, t. 6. 62.

prestati priznavati "kad se buduće ekonomske koristi ne očekuju od njegove upotrebe ili otuđenja." ¹⁰²

Kriteriji za priznavanje naknadnih troškova u trošak nabave ostvareni su ako su ti troškovi utjecali na to da se: ¹⁰³

- produljuje vijek upotrebe sredstva,
- unaprjeđuje kvaliteta njegovog outputa,
- povećava njegov kapacitet,
- znatno smanjuju proizvodni troškovi.

Prema MRS-u 16 ¹⁰⁴ navedeni kriteriji su uklonjeni, međutim ističe se da se u knjigovodstveni iznos ne priznaju troškovi redovitog održavanja. To slijedi i HSFI 6, s tim da ne postoji napomena da se u naknadne troškove ne uključuju troškovi redovitog održavanja. Ovo može stvoriti dvojbe kod priznavanja naknadnih troškova u trošak nabave stoga poduzetnik to pitanje treba urediti svojom računovodstvenom politikom. Moguće rješenje je da se kod zamjene skupih neotpisanih dijelova koje je trebalo zamijeniti prije isteka vijeka trajanja imovine, u nabavnu vrijednost prizna razlika između knjigovodstvene vrijednosti zamijenjenog i nabavne vrijednosti novog dijela, dok se knjigovodstvena vrijednost zamijenjenog dijela otpiše. Akumulirana amortizacija se ne ispravlja kako bi konačna knjigovodstvena vrijednost bila ispravna. Zatim se određuje vijek trajanja sredstva sa zamijenjenim dijelom, nastavlja se s amortiziranjem te se amortizacija obračunava na početni trošak nabave uvećan za naknadne izdatke. U nabavnu vrijednost imovine se priznaje ukupna vrijednost novonabavljenog dijela ako je dio koji se zamjenjuje bio potpuno otpisan. Zatim se određuje broj godina korištenja sredstva čija je vrijednost jednaka dodatnom trošku ulaganja i počinje se s amortiziranjem. ¹⁰⁵

¹⁰² Belak, V., op. cit., str. 125.

¹⁰³ Ibid., str. 125. – 126.

¹⁰⁴ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 12.

¹⁰⁵ Belak, V., op. cit., str. 126.

3.1.2. Nematerijalna imovina

Dugotrajna nematerijalna imovina nema fizički oblik, već je u obliku prava ili su to plaćeni izdaci na temelju kojih će poduzetnik obavljajući gospodarske djelatnosti ostvariti određenu korist.¹⁰⁶

Računovodstveni postupak za nematerijalnu imovinu obrađen je kroz MRS 38 – *Nematerijalna imovina*.

Nematerijalna imovina se pojavljuje u različitim oblicima, kao što su:¹⁰⁷

- prava na uporabu industrijskog vlasništva (na primjer: patent, robne marke, trgovačka imena, planovi i modeli),
- autorska prava na literarna, umjetnička ili znanstvena djela (također i na programsku opremu),
- intelektualno vlasništvo, kao što su znanje i iskustva (know – how), poslovne tajne, spisak klijenata, distribucijski kanali i drugo.

Pojedino sredstvo nematerijalne imovine se može evidentirati u poslovnim knjigama (i bilanci) samo ako:¹⁰⁸

- postoji vjerojatnost budućih ekonomskih koristi i ako se
- trošak nabave te imovine može pouzdano utvrditi.

Početno priznavanje nematerijalne imovine vrši se po trošku nabave (stjecanja). Troškove nabave nematerijalne imovine čine:¹⁰⁹

- nabavna cijena (plaćanje dobavljaču),
- uvozna carina,
- nepovratni porez na promet,

¹⁰⁶ Habek, M. et al. (2001): Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva, RRI plus, Zagreb, str. 32.

¹⁰⁷ Bobek – Gospodarič, D. (2015): Transferne cijene i nematerijalna imovina, RRI, 4 (15), str. 103.

¹⁰⁸ Guzić, Š. (2007): Računovodstvo nematerijalne imovine, RRI, 11 (7), str. 38.

¹⁰⁹ Guzić, Š., op. cit., str. 38.

- izdaci koji se mogu pripisati pripremi imovine za namjeravanu uporabu kao što su:
 - troškovi naknada zaposlenima koji su izravno uključeni u stavljanje sredstva u radno stanje,
 - naknade profesionalcima koji su povezani sa stavljanjem te imovine u radno stanje,
 - troškovi testiranja ispravnoga rada imovine.

Za naknadno vrednovanje dugotrajne nematerijalne imovine, nakon početnog priznavanja, poduzeće kao kod materijalne imovine odabire za računovodstvenu politiku tzv. troškovni model ili revalorizacijski model.¹¹⁰

Primjenom metode troška nematerijalna imovina se nakon početnog priznavanja vodi po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja. U poslovnim knjigama poduzeća imovina se vodi prema nabavnim cijenama te se na korektivnom računu vodi ispravak vrijednosti nematerijalne imovine koji se obračunava amortizacijom. Nematerijalna imovina se u bilanci iskazuje po neto knjigovodstvenoj vrijednosti, dakle prema nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju.¹¹¹

Revalorizacijskom metodom, nematerijalna imovina se nakon što je evidentirana u poslovnim knjigama prema trošku nabave u sljedećim razdobljima evidentira prema fer vrijednosti na dan procjene umanjenoj za ispravak vrijednosti i za gubitke od smanjenja vrijednosti. Fer vrijednost se utvrđuje prema aktivnom tržištu koje razumijeva istodobno postojanje sljedeća tri elementa:¹¹²

- homogena imovina kojom se trguje,
- u svako se vrijeme mogu pronaći spremni kupci i prodavatelji,
- cijene su dostupne javnosti.

Revalorizacija dugotrajne nematerijalne imovine uređena je kroz HSFI 5 – *Dugotrajna nematerijalna imovina* odnosno MRS 38 – *Nematerijalna imovina*.

¹¹⁰ Ibid., str. 43.

¹¹¹ Ibid., str. 43. – 44.

¹¹² Ibid., str. 44.

Revalorizacijom imovine ne može se evidentirati vrijednost imovine veća od prikazanih na aktivnom tržištu. Nematerijalna imovina za koju ne postoji aktivno tržište u poslovnim knjigama i financijskim izvještajima iskazuje se prema trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja imovine.¹¹³ Ako je neka nematerijalna imovina revalorizirana a fer vrijednost se više ne može utvrditi s aktivnog tržišta, tada se iskazuje prema trošku nabave umanjenom za ispravak vrijednosti imovine.¹¹⁴

Metoda revalorizacije se u slučaju dugotrajne nematerijalne imovine može provoditi na dva načina kao i kod dugotrajne materijalne imovine, dakle revalorizacijom bruto knjigovodstvene vrijednosti ili neto knjigovodstvene vrijednosti.¹¹⁵

3.1.3. Revalorizacija s poreznog gledišta

Revalorizacija je u hrvatskom poreznom sustavu uređena Zakonom o porezu na dobit koji definira osnovicu poreza na dobitak. Prema Zakonu o porezu na dobit porezna osnovica za utvrđivanje obveze poreza na dobit je dobitak koji se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona.¹¹⁶

Sva izravna povećanja kapitala i dobitaka osim revalorizacijskih pričuva predstavljaju povećanje kapitala koje povećava poreznu osnovicu. Prema tome, formiranje revalorizacijske pričuve se ne uključuje u osnovicu poreza na dobitak. Međutim, ako se neostvareni dobici evidentiraju kao prihodi, što nije u skladu sa HSFI-em 6, MRS-om 16, HSFI-om 5 i MRS-om 38, te se iskazuju u računu dobiti i gubitka, sa njima se postupa kao da su ostvareni i podliježu oporezivanju porezom na dobitak.¹¹⁷

Revalorizacijska pričuva se smatra ostvarenom i oporezuje se u sljedećim slučajevima:¹¹⁸

¹¹³ Ibid., str. 44.

¹¹⁴ Cirkveni, T. (2008): Računovodstveni postupci revalorizacije dugotrajne imovine, RRiF, 7 (8), str. 42.

¹¹⁵ Guzić, Š., op. cit., str. 44.

¹¹⁶ Cirkveni, T., op. cit., str. 45.

¹¹⁷ Ibid., str. 45.

¹¹⁸ Ibid., str. 46.

- kada se prenese u zadržani dobitak uporabom, tj. amortizacijom prethodno revalorizirane dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine zbog izravnog povećanja kapitala,
- kada se prenese u zadržani dobitak jer je dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina prodana, darovana ili na drugi način otuđena zbog izravnog povećanja kapitala.

Kad se revalorizacija uključuje u poreznu osnovicu u nekom sljedećem razdoblju poduzetnik treba iskazati odgođenu poreznu obvezu primjenjujući na revalorizacijsku rezervu propisanu stopu poreza na dobit. Ova odgođena porezna obveza se iskazuje kao smanjenje revalorizacijske rezerve.¹¹⁹ Odgođena porezna obveza predstavlja svotu poreza na dobitak plativu u budućim razdobljima, kad se revalorizacijska pričuva realizira i uključi u poreznu osnovicu prema poreznim propisima.¹²⁰

Oporezivanje realiziranih revalorizacijskih rezervi uređeno je Pravilnikom o porezu na dobit:¹²¹

- Revalorizacijske se pričuve koje su formirane pri procjeni imovine koja se amortizira u razdobljima prije primjene Zakona, 1. siječnja 2005., uključuju u poreznu osnovicu u poreznom razdoblju i u iznosu u kojem se obračunava povećani trošak amortizacije na temelju revalorizacije, a ostatak revalorizacijske pričuve pri prodaji, uništenju ili drugom obliku otuđenja imovine od koje su oblikovane revalorizacijske pričuve.
- Revalorizacijska se pričuva koja je formirana pri procjeni imovine od dana početka primjene Zakona uključuje u poreznu osnovicu u poreznom razdoblju u kojemu je realizirana, a utvrđuje se u svoti povećane amortizacije nastale zbog revalorizacije. Ostatak revalorizacijske pričuve uključuje se u poreznu osnovicu nakon uništenja, prodaje ili otuđenja na drugi način imovine od koje je revalorizacijska pričuva oblikovana.

¹¹⁹ Belak, V., op. cit., str. 107.

¹²⁰ Pervan, I., op. cit., str. 269.

¹²¹ Narodne novine, (2005): Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 95, čl. 39. st. 1. i 2.

Prema navedenom, na stare i na nove revalorizacijske rezerve primjenjuje se jednak postupak oporezivanja realiziranih revalorizacijskih rezervi.¹²²

3.2. Revalorizacija kao dio kreativnog računovodstva

Budući da su objavljene zarade važna informacija za donošenje odluka, menadžeri imaju mogućnost zlouporabe diskrecije u procesu financijskog izvještavanja i raspodjele bogatstva na način da maksimiziraju vlastitu korist. Sloboda izbora računovodstvenih politika kao i korištenje procjena omogućavaju menadžerima oportunističko ponašanje kod utvrđivanja neto financijskog rezultata poslovanja. Računovodstvena pravila omogućuju menadžerima slobodu izbora između različitih računovodstvenih politika i mogućnost subjektivnih procjena što utječe na objavljene zarade. Veliki broj korporativnih skandala u posljednjem desetljeću ukazuje na brojne mogućnosti računovodstvenog manipuliranja i kreativnog računovodstva čime se može iskriviti financijska slika poduzeća. Utvrđivanje fer vrijednosti imovine, posebno ako ne postoji aktivno tržište te samim time i cijene imovine, smatra se područjem mogućih manipulacija jer uključuje procjene menadžera.¹²³

U teoriji postavke o kreativnom računovodstvu polaze od toga da bi ono trebalo omogućiti realan prikaz informacija u financijskim izvještajima. Pozitivna strana kreativnog računovodstva je fleksibilnost glede računovodstvenih regulatornih okvira s ciljem istinitog i fer prikaza o izvještajnom subjektu. Kreativno računovodstvo primjenom od strane neodgovornih menadžera može imati negativne učinke kao što su sastavljanje izvještaja čije informacije daju povoljniju ili lažnu sliku izvještajnog subjekta. Sama revizija financijskih izvještaja često nije dovoljna zaštita od zloporabe kreativnog računovodstva te je vjerovnicima i investitorima u borbi protiv kreativnog računovodstva korisno forenzično računovodstvo. Provede ga stručni timovi koji procijenjuju istinit i fer prikaz informacija o izvještajnom subjektu.¹²⁴

Brojne su definicije "kreativnog računovodstva" od kojih se mogu izdvojiti sljedeće:¹²⁵

¹²² Belak, V., op. cit., str. 110. – 111.

¹²³ Šodan, S. (2014): Modeliranje utjecaja računovodstva fer vrijednosti na kvalitetu objavljenih financijskih performansi, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 73. i 75.

¹²⁴ Belak, V. (2008): Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje, RRiF, 8 (8), str. 13.

¹²⁵ Belak, V., op. cit., str. 13.

- "domišljata uporaba računovodstvenih brojeva",
- "uporaba i zlouporaba (eng. use and abuse) računovodstvenih tehnika i načela da bi se prikazali financijski rezultati koji, namjerno, odstupaju od istinitog i fer prikaza",
- "neki ili svi koraci korišteni za igranje igre financijskim brojevima, nasilan (agresivan) izbor i primjena računovodstvenih načela, unutar i izvan računovodstvenih standarda kao i lažiranje financijskih izvještaja",
- "kreativno računovodstvo je transformacija financijskih računovodstvenih prikaza od onoga što je stvarno u ono što subjekt želi prikazati koristeći pravila i/ili ignorirajući neka od njih".

Kreativno računovodstvo kroz primjenu poprima različite oblike kao što su upravljanje zaradom, nasilno (agresivno računovodstvo), izgladivanje zarade, lažiranje financijskih izvještaja.¹²⁶

Glavne osobine kreativnog računovodstva su:¹²⁷

- "prilagođavanje" financijskih izvještaja da bi se dobila slika po želji subjekta koji izvještava,
- koriste se legalne mogućnosti izbora fleksibilnih računovodstvenih metoda, postupaka i procjena,
- koriste se rubne i "nategnute" mogućnosti iskazivanja događaja, kao i nejasna područja računovodstvenih standarda koja otežavaju kontrolu i reviziju,
- ističe se značenje informacija koje pogoduju izvještajnom subjektu a umanjuje i skriva značenje informacija koje mu ne pogoduju,
- primjenjuju se i mnoge zloporabe (eng. abuse) koje znatno prekoračuju zakonske okvire i prelaze u kriminal koji se teško otkriva.

Glavni motivi za primjenu kreativnog računovodstva su:¹²⁸

- korištenje fleksibilnosti unutar računovodstvenih regulatornih okvira za stvaranje istinitog i fer prikaza o izvještajnom subjektu,

¹²⁶ Ibid., str. 16.

¹²⁷ Ibid., str. 13. – 14.

¹²⁸ Ibid., str. 14.

- korištenje fleksibilnosti unutar računovodstvenih regulatornih okvira za stvaranje prikaza koji odgovaraju izvještajnom subjektu,
- korištenje fleksibilnosti unutar, a često i na granici regulatornih računovodstvenih okvira za stvaranje što povoljnije slike o izvještajnom subjektu,
- prekoračenje regulatornih računovodstvenih okvira radi stvaranja lažne slike o izvještajnom subjektu.

Metoda revalorizacije uključuje fer vrijednost koja omogućava "širinu" pri procjeni vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme u financijskim izvještajima. Procjena fer vrijednosti omogućuje odstupanja od stvarne vrijednosti i manipulacije s tim stavkama. U praksi se događa da poduzetnik revalorizaciju dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine provodi kroz račun dobiti i gubitka, a ne kroz kapital. Takva provedba je u suprotnosti za zahtjevima MRS-a 16¹²⁹ odnosno MRS-a 38¹³⁰ te tada dolazi do manipulacije prihoda.¹³¹

Kreativno računovodstvo svoj krajnji učinak ima u računu dobiti i gubitka što se izravno reflektira u obvezi poreza na dobitak. Prema Pravilniku o porezu na dobit¹³² oporezuju se samo realizirani dobiti a oblikovanje revalorizacijske pričuve se ne uključuje u poreznu osnovicu. Međutim, ako se nerealizirani dobitci (skriveno rezerve) iskazuju u računu dobiti i gubitka, s njima se postupa kao da su realizirani.¹³³

U RH mnogi poduzetnici ulaze u "sivu zonu" pa revalorizacijsku pričuvu "prisilno realiziraju" na sljedeće načine:¹³⁴

- za iznos revalorizacijske pričuve povećava se vrijednost upisanog kapitala (upisom u sudski registar) tj. obavlja se dokapitalizacija poduzeća – vrijednost povećanja kapitala se oporezuje porezom na dobit i porezna vlast ne pravi, još uvijek, nikakve probleme poduzetniku a sudski registar bez problema obavlja dokapitalizaciju poduzeća,

¹²⁹ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 16, t. 39. – 41.

¹³⁰ Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136, MRS 38, t. 85. – 87.

¹³¹ Huzanić, B. (2015): Kreativno računovodstvo i utjecaj na poreze, RRiF, 5 (15), str. 30.

¹³² Narodne novine, (2005): Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 95, čl. 9. st. 1.

¹³³ Huzanić, B., op. cit., str. 31. – 32.

¹³⁴ Kreativno računovodstvo i upravljanje zaradama, (Internet), raspoloživo na: <http://www.poslovni-savjetnik.com/sites/default/files/PS%2048-86,87,88.pdf> (23.05.2017.)

- skupština društva donosi odluku da se gubitak direktno pokrije revalorizacijskom pričuvom (i ovim postupkom se povećava porezna osnovica),
- iz raznih razloga poduzetnik knjiži revalorizacijsku pričuvu u prihode čime direktno utječe na dobit tekuće poslovne godine. Ovi prihodi se oporezuju porezom na dobit, a kasnije povećanje troškova amortizacije trebalo bi smatrati porezno priznatim rashodom.

3.3. Faktori utjecaja na odluku o metodi vrednovanja

Pojedina metoda vrednovanja ne mora značiti isto za sve korisnike. Primjena fer vrijednosti može biti relevantna jednoj skupini korisnika, dok druga skupina može više cijiniti informacije zasnovane na konceptu povijesnog troška. Kod donošenja odluke o primjeni metode troška ili metode revalorizacije, poduzeća sagledavaju sve pozitivne i negativne aspekte te odluke.¹³⁵

Ukoliko poduzeće provede revalorizaciju nekretnina, postrojenja i opreme ili nematerijalne imovine na višu vrijednost, tada se to povećanje evidentira u revalorizacijskim rezervama u glavnici. Povećanje glavnice smanjuje stupanj zaduženosti s jedne strane dok s druge strane povećava stupanj vlastitog financiranja. Time se poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća te takvo stanje djeluje pozitivno u očima vjerovnika. Također, primjena fer vrijednosti može biti potaknuta od strane kreditora budući da njih više interesira likvidacijska ili tržišna vrijednost imovine nego njen povijesni trošak.¹³⁶

Povećanje vrijednosti postignuto primjenom fer vrijednosti kod evidentiranja ulaganja u nekretnine evidentira se u računu dobiti i gubitka čime se može poboljšati profitabilnost poduzeća čak i prije nego se realizira prodaja nekretnine. Faktor koji poduzeće također može potaknuti na primjenu metode revalorizacije je korištenje revalorizacijskih rezervi za isplatu dividendi ili pokriće gubitka iz prošlih godina. Revalorizacijske rezerve se mogu prenijeti u zadržane zarade u trenutku realizacije imovine, dok se dio amortizacije koji je obračunan na razliku između revalorizirane i nabavne vrijednosti može prebaciti na zadržane zarade i prije realizacije te imovine.¹³⁷

¹³⁵ Šodan, S., op. cit., str. 70. i 80.

¹³⁶ Ibid., str. 80.

¹³⁷ Ibid., str. 81.

Jedan od faktora koji utječe na poduzeća da odabiru metodu troška je trošak procjenjivanja imovine i određivanja fer vrijednosti budući da procjenu provode kvalificirani procijenitelji. Isto tako, za većinu imovine ne postoji aktivno tržište pa je primjena fer vrijednosti kompliciranija i ovisi o subjektivnim procjenama čime se otvara prostor manipulacijama.¹³⁸

Revalorizacijska povećanja utječu na povećanje vrijednosti imovine i glavnice, istovremeno povećavajući troškove amortizacije. Takvo povećanje troškova amortizacije s jedne strane, uz nepromijenjenu razinu prihoda s druge strane, smanjuje financijski rezultat u računu dobiti i gubitka. Samim time, smanjuje se vrijednost pokazatelja profitabilnosti kao što su povrat na imovinu ili povrat na vlasničku glavicu.¹³⁹

3.4. Utjecaj revalorizacije na pokazatelje profitabilnosti i zaduženosti

U MSFI-ju pojam fer vrijednosti uveden je s ciljem da se omogući prikazivanje imovine u revaloriziranom iznosu, dakle po tekućoj tržišnoj vrijednosti uz istodobno stvaranje revalorizacijskih rezervi na strani glavnice i odgođenih poreznih obveza. Cilj revalorizacije bi trebao biti prikaz financijskog stanja i rezultata poslovanja po tekućim tržišnim vrijednostima.¹⁴⁰

Međutim, primjenom revalorizacije dugotrajne imovine pojavljuju se značajne razlike u iskazivanju pozicija bilance i pozicija u računu dobitka i gubitka u odnosu na rezultate kada poduzeće nije primjenilo revalorizaciju imovinu. To dovodi do dva bitna problema. Prvi problem je usporedivost pokazatelja kada su jedni izračunani bez primjene revalorizacije imovine a drugi uključuju revalorizaciju. Drugi problem je pitanje: Koji je pravi poslovni rezultat? Revalorizacija dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine stvara velike probleme utječući na rezultate pokazatelja.¹⁴¹

Postupak izračuna pokazatelja profitabilnosti prikazan je u tablici 4.

¹³⁸ Ibid., str. 81. – 82.

¹³⁹ Ibid., str. 82.

¹⁴⁰ Belak, V. (2014): Analiza poslovne uspješnosti, RRiF plus, Zagreb, str. 343.

¹⁴¹ Belak, V., op. cit., str. 343.

Tablica 4: Pokazatelji profitabilnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
neto marža profita	neto dobit + kamate	ukupni prihod
bruto marža profita	dobit prije poreza + kamate	ukupni prihod
rentabilnost imovine (ROA)	dobit prije poreza + kamate	ukupna imovina
rentabilnost glavnice (ROE)	neto dobit	vlastiti kapital (glavnica)

Izvor: Žager, K., Žager, L. (2008.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 246.

Korekcija pokazatelja profitabilnosti za iznos revalorizacijske rezerve prikazana je u tablici 5.

Tablica 5: Korekcija pokazatelja profitabilnosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
neto marža profita	neto dobit + kamate	ukupni prihod
bruto marža profita	dobit prije poreza + kamate	ukupni prihod
rentabilnost imovine (ROA)*	dobit prije poreza + kamate	ukupna imovina – revalorizacijske rezerve
rentabilnost glavnice (ROE)*	neto dobit	vlastiti kapital (glavnica) – revalorizacijske rezerve

Izvor: Žager, K., Žager, L. (2008.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 246.

*korekcija za iznos revalorizacijske rezerve

Navedeni pokazatelji se prikazuju u postotku pa ih je potrebno pomnožiti sa 100.

Neto marža profita i bruto marža profita računaju se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka. Neto i bruto profitna marža razlikuju se u obuhvatu poreza u brojniku pokazatelja. Usporedbom ova dva pokazatelja govori se o tome koliko relativno u odnosu na ostvareni ukupni prihod iznosi porezno opterećenje.¹⁴²

Rentabilnost imovine (ROA) mjeri odnos zarade i imovine. Za aktivu bi trebalo uzimati prosječne vrijednosti, ali se zbog jednostavnijeg izračuna češće uzima aktiva (imovina) na kraju promatrane godine.¹⁴³ Korekcija ovog pokazatelja se provodi na način da se u nazivniku od ukupne imovine oduzmu revalorizacijske rezerve.

Rentabilnost glavnice (ROE) je značajna mjera za mjerenje profitabilnosti poduzeća s gledišta vlasnika koji su investirali vlastiti kapital i temeljna mjera za planiranje profita. Ova je mjera bitna za poduzeća koja nemaju značajnijih izvora drugih vrsta dugoročnih ulaganja kao što su

¹⁴² Žager, K., Žager, L., op. cit., str. 253.

¹⁴³ Belak, V., op. cit., str. 92.

dugoročni krediti ili obveznice.¹⁴⁴ Korekcija ovog pokazatelja za iznos revalorizacijskih rezervi se provodi u nazivniku oduzimanjem od vlastitog kapitala.

Kod tvrtki koje su primjenile revalorizaciju pokazatelji zaduženosti će biti puno povoljniji. To može biti veliki problem u procjeni financijskog položaja tvrtke, posebno ako je imovina jako precijenjena.¹⁴⁵

Postupak izračuna pokazatelja zaduženosti prikazan je u tablici 6.

Tablica 6: Pokazatelji zaduženosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
koeficijent zaduženosti	ukupne obveze	ukupna imovina
koeficijent vlastitog financiranja	glavnica	ukupna imovina
pokriće troškova kamata	dobit prije poreza i kamata	kamate
stupanj pokrića I	glavnica	dugotrajna imovina
stupanj pokrića II	glavnica + dugoročne obveze	dugotrajna imovina

Izvor: Žager, K., Žager, L. (2008.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 245. - 246.

Korekcija pokazatelja zaduženosti za iznos revalorizacijske rezerve prikazana je u tablici 7.

Tablica 7: Korekcija pokazatelja zaduženosti

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
koeficijent zaduženosti*	ukupne obveze	ukupna imovina – revalorizacijske rezerve
koeficijent vlastitog financiranja*	glavnica – revalorizacijske rezerve	ukupna imovina - revalorizacijske rezerve
pokriće troškova kamata	dobit prije poreza i kamata	kamate
stupanj pokrića I *	glavnica - revalorizacijske rezerve	dugotrajna imovina - revalorizacijske rezerve
stupanj pokrića II*	glavnica - revalorizacijske rezerve + dugoročne obveze	dugotrajna imovina - revalorizacijske rezerve

Izvor: Žager, K., Žager, L. (2008.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb, str. 251.

*korekcija za iznos revalorizacijske rezerve

Koeficijent zaduženosti pokazuje koliki je postotak imovine financiran iz kratkoročnih i dugoročnih obveza. Analitičari se slažu da veći stupanj zaduženosti donosi i veće rizike poslovanja i ulaganja u poduzeće. Financiranje pomoću dugova nosi obveze prema vjerovnicima koje poduzeće plaća. Ako ih poduzeće ne može plaćati može doživjeti

¹⁴⁴ Ibid., str. 65.

¹⁴⁵ Belak, V., op. cit., str. 28.

financijski slom. Kontrolna mjera ovog pokazatelja je 50%. Izvedena je iz proporcija "idealne" bilance i pokazuje kada se rizici poslovanja počinju povećavati, ali ne mora ukazivati na ugroženu solventnost ako se ne prijeđe rizični maksimum.¹⁴⁶ Korekcija ovog pokazatelja se provodi u nazivniku oduzimanjem revalorizacijske rezerve od ukupne imovine.

Koeficijent vlastitog financiranja pokazuje koliki je postotak imovine financiran iz vlasničke glavnice. Što je ovaj stupanj samofinanciranja veći, manji su rizici poslovanja i ulaganja u poduzeće. Kontrolna mjera ovog pokazatelja je 50%.¹⁴⁷ Korekcija ovog pokazatelja provodi se i u brojniku i u nazivniku. U brojniku se od glavnice oduzimaju revalorizacijske rezerve a u nazivniku se oduzimaju od ukupne imovine.

Pokriće troškova kamata računa se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka. Pokriće troškova kamata pokazuje koliko su puta kamate pokrivenе ostvarenim iznosom bruto dobiti. Ukoliko je pokriće veće, zaduženost je manja.¹⁴⁸

Stupnjevi pokrića I i II računaju se na temelju podataka iz bilance. Pokazuju pokriće dugotrajne imovine glavnicom, tj. glavnicom uvećanom za dugoročne obveze. Vrijednost stupnja pokrića II mora biti veća od 1 jer dio dugoročnih izvora, zbog održavanja likvidnosti, mora biti iskorišten za financiranje kratkotrajne imovine. Zbog toga se ovi pokazatelji mogu razmatrati i kao pokazatelji likvidnosti.¹⁴⁹ Korekcija ovih pokazatelja provodi se i u brojniku i u nazivniku. U brojniku se glavnica umanjuje za revalorizacijske rezerve, dok se u nazivniku za revalorizacijske rezerve umanjuje dugotrajna imovina.

¹⁴⁶ Belak, V., op. cit., str. 179.

¹⁴⁷ Ibid., str. 181.

¹⁴⁸ Žager, K., Žager, L., op. cit., str. 250.

¹⁴⁹ Ibid., str. 251.

4. ANALIZA FAKTORA UTJECAJA NA ODLUKU O REVALORIZACIJI DUGOTRAJNE NEFINANCIJSKE IMOVINE

4.1. Pregled dosadašnjih istraživanja

U istraživanju koje su proveli Brown i ostali 1992. godine utvrdilo se da menadžeri revaloriziraju imovinu s ciljem poboljšanja financijskog profila poduzeća te smanjenja prijenosa bogatstva koji proizlazi iz političkih troškova. Istraživanje se provodilo s ciljem utvrđivanja da li varijable politički troškovi, signalizacija i informacijska asimetrija mogu objasniti zašto tvrtke dobrovoljno revaloriziraju svoju imovinu. Rezultatom ovog istraživanja zaključilo se da su signalizacijski razlozi, ugovori i politički troškovi statistički značajna objašnjenja za odluku o revalorizaciji kao i da revalorizacija imovine može pomoći u rješavanju problema uzrokovanih informacijskim asimetrijama.¹⁵⁰

Istraživanjem koje je provedeno od strane Tae i ostalih u 2013. godini na uzorku korejskih poduzeća utvrdilo se da poduzeća u nedostatku porezne olakšice revaloriziraju imovinu kada postoji više prihvatljivih sredstava za revalorizaciju, kada je financijska poluga visoka, kada postoji veća potreba za financiranjem i ako su u prošlosti revalorizirali imovinu. Rezultati ovog istraživanja potvrđuju činjenicu da poduzeća koja ne provode revalorizaciju pokazuju bolji financijski položaj od poduzeća koja je provode. Poduzeća koja provode revalorizaciju ostvaruju manju profitabilnost, mjereno pokazateljima povrata na aktivu ili povrata na vlasnički kapital.¹⁵¹

Istraživanje koje je proveo Tadin u 2016. godini na uzorku tri poduzeća koja provode revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine potvrdilo je temeljnu hipotezu da se primjenom metode revalorizacije utječe na izgled financijskih izvještaja. Također se zaključilo da poduzeća provode revalorizaciju svoje imovine, povećavajući tako revalorizacijske rezerve i smanjujući svoj poslovni rezultat. Utvrđeno je i da provođenjem revalorizacije poduzeća kod izračuna pokazatelja solventnosti bilježe bolje rezultate, odnosno pokazatelji su manji ako se nije provela korekcija kod izračuna za utjecaj revalorizacije.¹⁵²

¹⁵⁰ Brown, P., Izan, H. i Loh, A., op. cit., str. 36., 51. i 56.

¹⁵¹ Tae Hee C., Jinhan, P., Sunghwa, P. i Younghyo, S., op. cit., str. 167.

¹⁵² Tadin, T., op. cit., str. 73.

Također, prethodna istraživanja su potvrdila pozitivan odnos između zaduženosti poduzeća i odluke o revalorizaciji imovine. Istraživanjem koje su proveli Cotter i Zimmer 1995. godine zaključilo se da revalorizacija omogućuje poduzećima pristup dodatnom kapacitetu zaduživanja u vrijeme kada novčani tijekovi iz poslovnih aktivnosti i njihov pad pokazuju da poduzeće može imati problema sa daljnjim servisiranjem duga.¹⁵³

Prema istraživanju koje je 2007. godine proveo Missonier-Piera na uzorku listanih poduzeća u Švicarskoj s ciljem utvrđivanja čimbenika koji utječu na odluku o revalorizaciji imovine potvrđeno je provođenje revalorizacije s ciljem signaliziranja dobrog financijskog zdravlja poduzeća. Poduzeća koja primjenjuju metodu revalorizacije imaju manje investicijskih mogućnosti od poduzeća koja koriste povijesni trošak.¹⁵⁴

U istraživanju koje su proveli Aljinović-Barać i Šodan 2011. godine zaključilo se da poduzeća koja imaju visoku razinu zaduženosti revaloriziraju svoju imovinu. Rezultati ovog istraživanja dokazuju da tvrtke s rastućim dugom, niskom likvidnošću i novčanim tokom s većom vjerojatnošću provode revalorizaciju. Odluka o revalorizaciji se može tumačiti kao namjera menadžmenta da smanji troškove duga. Politički faktor također ima značajan utjecaj na odluku o revalorizaciji. Kod velikih tvrtki s visokim povratom na kapital postoji već vjerojatnost da revaloriziraju svoju imovinu kako bi smanjile iskazanu dobit i političke troškove.¹⁵⁵

4.2. Izbor uzorka i opis varijabli

Istraživanje faktora utjecaja na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine provedeno je na uzorku formiranom iz baze podataka financijskih izvještaja poduzeća koja kotiraju na Zagebačkoj burzi. Podaci iz uzorka odnose se na 2015. godinu. Istraživanje obuhvaća podatke od 97 različitih poduzeća. Početni uzorak se sastojao od 104 poduzeća. Međutim, 7 poduzeća je isključeno iz analize zbog ekstremnih vrijednosti kod izračuna koeficijenta zaduženosti i njihovog mogućeg značajnog utjecaja na prosjek. Iz analize su isključena poduzeća s negativnom stavkom kapitala i rezervi. Baza podataka prilagođena je potrebama istraživanja. Istraživanje se temeljilo na dva financijska izvještaja: bilanca i račun

¹⁵³ Cotter, J., Zimmer, I., op. cit., str. 150.

¹⁵⁴ Missonier-Piera, F., op. cit., str. 1048.

¹⁵⁵ Aljinović Barać, Ž., Šodan, S., op. cit., str. 69.

dobiti i gubitka. U istraživanju su korištene kategorije dugotrajne imovine, ukupne imovine, dugotrajnih obveza, ukupnih obveza i kapitala i rezervi iz bilance kao i kategorije financijskih rashoda, ukupnih prihoda, dobiti ili gubitka prije oporezivanja i dobiti ili gubitka razdoblja iz računa dobiti i gubitka. Prikupljeni podaci korišteni su za statističku analizu s ciljem utvrđivanja faktora utjecaja na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine korištenjem programskog paketa Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Na temelju rezultata istraživanja proizašlih iz prikupljenih podataka doneseni su zaključci o faktorima koji menadžere motiviraju na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine.

Osnovne varijable korištene u istraživanju su:

- Zavisna varijabla: Revalorizacija
- Nezavisne varijable:
 - profitabilnost: ROA
 - zaduženost: koeficijent zaduženosti (KZ)
 - veličina
 - industrija.

Zavisna varijabla na kojoj se temelji istraživanje je revalorizacija. Formirana je po principu da poprimi vrijednost 1 ukoliko je poduzeće primjenilo metodu revalorizacije odnosno ukoliko se u bilanci na poziciji revalorizacijske rezerve za promatrana poduzeća nalazio akumulirani iznos, dok u slučaju da je u bilanci promatrana pozicija bila prazna poprimi vrijednost 0 što bi značilo da poduzeće nije primjenilo metodu revalorizacije. Nezavisne varijable na kojima će se testirati povezanost sa zavisnom varijablom su rentabilnost imovine, koeficijent zaduženosti, veličina poduzeća i industrija u kojoj poduzeće posluje.

Profitabilnost se u užem smislu može definirati kao povećanje bogatstva poduzeća, vlasnika ili dioničara iz poslovanja, što pridonosi bogatstvu društva u cjelini. Ostvarivanje profita bitno je za svako poduzeće pa je samim time jedna od važnijih mjera performansi.¹⁵⁶ Korišteni pokazatelj rentabilnost imovine (ROA) predstavlja omjer dobiti prije poreza uvećane za kamate i ukupne imovine promatranih poduzeća.

¹⁵⁶ Belak, V., op. cit., str. 31.

Zaduženost se definira kao sposobnost plaćanja ukupnih obveza odnosno pokrića svih obveza na dugi rok. Dobri pokazatelji zaduženosti znače smanjenje dugoročnih rizika poslovanja poduzeća.¹⁵⁷ Koeficijent zaduženosti predstavlja omjer ukupnih obveza i ukupne imovine promatranih poduzeća.

Veličina poduzeća mjerena je veličinom aktive te je izračunata kao prirodni logaritam ukupne imovine promatranih poduzeća.

Industrija je kao varijabla određena sukladno nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti te je ona u korištenom modelu kategorijalna varijabla.

4.3. Deskriptivna analiza

U istraživanju je najprije provedena deskriptivna statistika s ciljem da se što bolje objasni uzorak. Kroz deskriptivnu analizu izračunat će se srednje vrijednosti, percentili, standardne devijacije kao i minimalne i maksimalne vrijednosti svakog skupa. Deskriptivna analiza prikazana je tekstualno, tabelarno i grafički. Prvi dio deskriptivne analize odnosi se na vrijednosti osnovnih pokazatelja profitabilnosti i zaduženosti za 2015. godinu za promatrana poduzeća kao glavnih faktora koja poduzeća motiviraju na primjenu metode revalorizacije dugotrajne nefinancijske imovine. Najprije će se prikazati deskriptivna statistika pokazatelja u slučaju provođenja revalorizacije te će se zatim usporediti s vrijednostima pokazatelja u slučaju kada revalorizacija ne bi bila korištena kao metoda za naknadno vrednovanje imovine. U drugom dijelu ovog poglavlja prikazat će se deskriptivna statistika veličine poduzeća, industrije i zavisne varijable.

U tablici 8 prikazane su srednje vrijednosti i mjere disperzije pokazatelja profitabilnosti analiziranog uzorka.

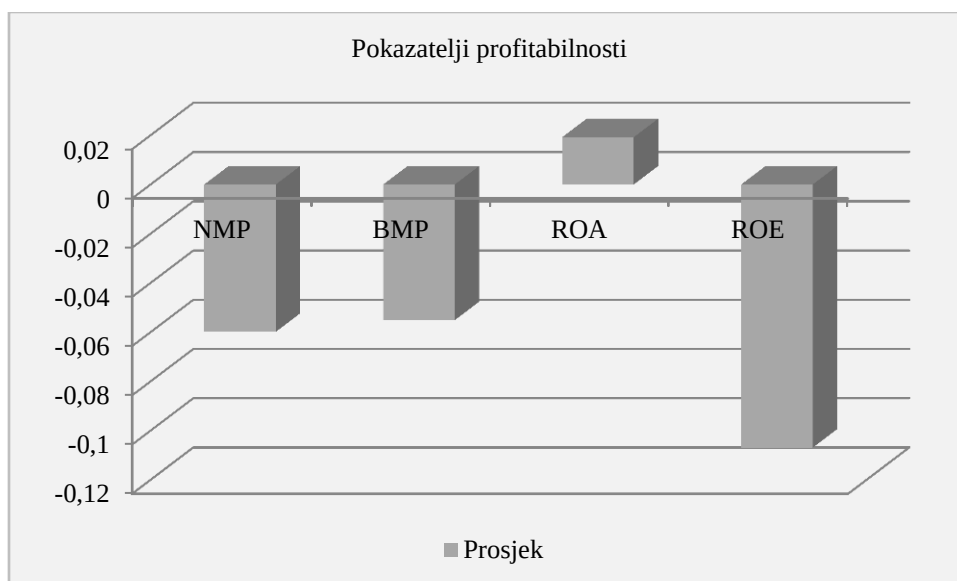
¹⁵⁷ Ibid., str. 177.

Tablica 8: Deskriptivna statistika pokazatelja profitabilnosti

		NMP	BMP	ROA	ROE
Broj promatranja		97	97	97	97
Prosjek		-0,06	-0,055	0,019	-0,107
Medijan		0,046	0,048	0,032	0,016
Standardna devijacija		0,601	0,604	0,094	0,666
Varijanca		0,361	0,365	0,009	0,443
Minimum		-3,738	-3,738	-0,352	-5,193
Maksimum		0,613	0,706	0,241	1,503
Percentili	25	-0,003	-0,003	-0,001	-0,042
	50	0,046	0,048	0,032	0,016
	75	0,129	0,132	0,058	0,07

Izvor: Prikaz autora

Na grafikonu 1 grafički je prikazan prosjek pokazatelja profitabilnosti kod promatranih poduzeća za 2015. godinu.

Graf 1: Grafički prikaz pokazatelja profitabilnosti

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 8 se može uočiti da se analiza odnosi na 97 opažanja, gdje jedno opažanje predstavlja jedno poduzeće. U 2015. godini prosjek pokazatelja neto profitne marže je negativan i iznosi -6% te pokazuje koliki dio ukupnih prihoda poduzeća se zadržava u obliku neto dobiti. Prosječno odstupanje od prosjeka gledano kroz standardnu devijaciju iznosi 0,6. Bruto marža profita pokazuje koliko poduzeće po jedinici ukupnih prihoda ostvaruje dobiti prije poreza i kamata. Prosjek bruto marže profita promatranih poduzeća iznosi -5,5%.

Pokazatelji rentabilnosti imovine (ROA) i rentabilnosti glavnice (ROE) pokazuju koliko poduzeće ostvaruje dobiti prije poreza i kamata po jedinici ukupne imovine, odnosno koliko ostvaruje neto dobiti po jedinici uloženog kapitala. Prosjek rentabilnosti imovine promatranih poduzeća iznosi 1,9% dok prosjek rentabilnosti glavnice iznosi -10,7%. Pola analiziranih poduzeća ima rentabilnost imovine 3,2% i manje a preostalih pola 3,2% i više. Prvih 75% poduzeća iz uzorka ostvaruje rentabilnost glavnice 7% i manje, a preostalih 25% poduzeća ostvaruje 7% i više.

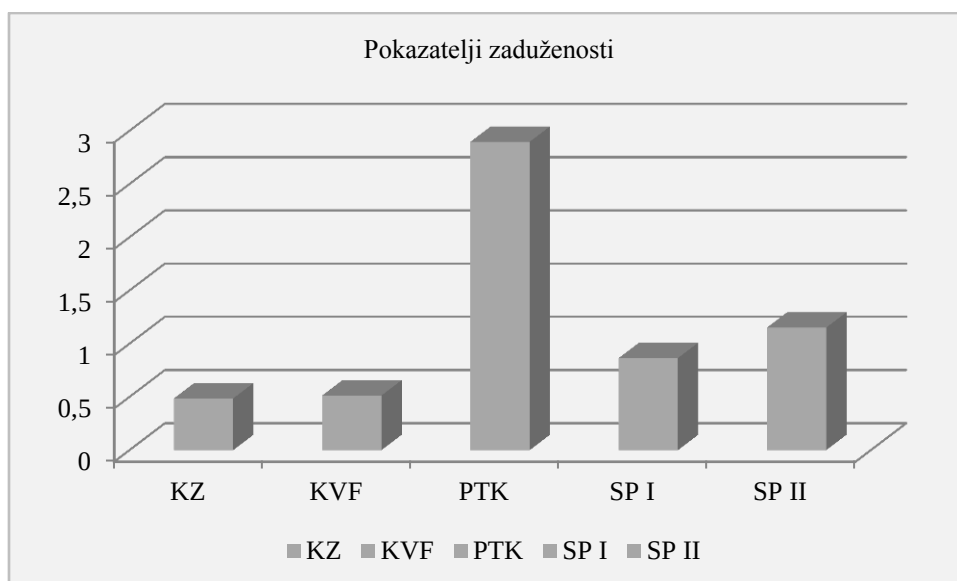
U tablici 9 prikazane su srednje vrijednosti i mjere disperzije pokazatelja zaduženosti analiziranog uzorka.

Tablica 9: Deskriptivna statistika pokazatelja zaduženosti

		KZ	KVF	PTK	SP I	SP II
Broj promatranja		97	97	97	97	97
Prosjek		0,486	0,514	2,897	0,865	1,152
Medijan		0,467	0,533	1,616	0,749	1,006
Standardna devijacija		0,232	0,232	106,978	0,552	0,523
Varijanca		0,054	0,054	11444,269	0,304	0,273
Minimum		0,041	0,041	-716,14	0,068	0,272
Maksimum		0,959	0,959	756,625	3,449	3,988
Percentili	25	0,342	0,339	-0,076	0,59	0,884
	50	0,467	0,533	1,616	0,749	1,006
	75	0,661	0,658	4,052	1,082	1,277

Izvor: Prikaz autora

Grafički prikaz prosjeka pokazatelja zaduženosti prikazan je na grafikonu 2.

Graf 2: Grafički prikaz pokazatelja zaduženosti

Izvor: Prikaz autora

Promatrajući iste statističke mjere za pokazatelje zaduženosti iz tablice 9 može se zaključiti kako prosječan koeficijent zaduženosti promatranih poduzeća iznosi 48,6%. Budući da je kontrolna mjera ovog pokazatelja 50% poduzeća u prosjeku svoju imovinu financiraju približno jednako iz vlastitih i tuđih izvora. Prvih 75% poduzeća ima vrijednost ovog pokazatelja 66,1% i manje, dok preostalih 25% poduzeća ima vrijednost 66,1% i više. Koeficijent vlastitog financiranja pokazuje koliko svoje imovine poduzeće financira iz vlastitih izvora. Poželjno je da vrijednost ovog koeficijenta bude veća od 50%. Prosjek koeficijenta vlastitog financiranja iznosi 51,4% što bi značilo da poduzeća u prosjeku pola svoje imovine financiraju iz vlastitih izvora. Prosječna vrijednost pokazatelja pokriće troškova kamata za sva poduzeća iznosi 2,9 te pokazuje koliko su puta u prosjeku troškovi kamata pokriveni sa dobiti prije poreza i kamata. Stupanj pokrića I pokazuje u kojoj mjeri poduzeća financiraju dugotrajnu imovinu iz glavnice. Prosječna vrijednost svih poduzeća iznosi 0,87 a poželjna vrijednost ovog pokazatelja je 1 što bi značilo da je cijela dugotrajna imovina pokrivena iz glavnice. U ovom slučaju se može se zaključiti da poduzeća u prosjeku ne financiraju dugotrajnu imovinu samo iz glavnice. Stupanj pokrića II pokazuje u kojoj mjeri poduzeća financiraju dugotrajnu imovinu iz glavnice uvećane za dugoročne obveze. Poželjno je da ovaj pokazatelj bude veći od 1. Prosječna vrijednost pokazatelja analiziranih poduzeća iznosi 1,15.

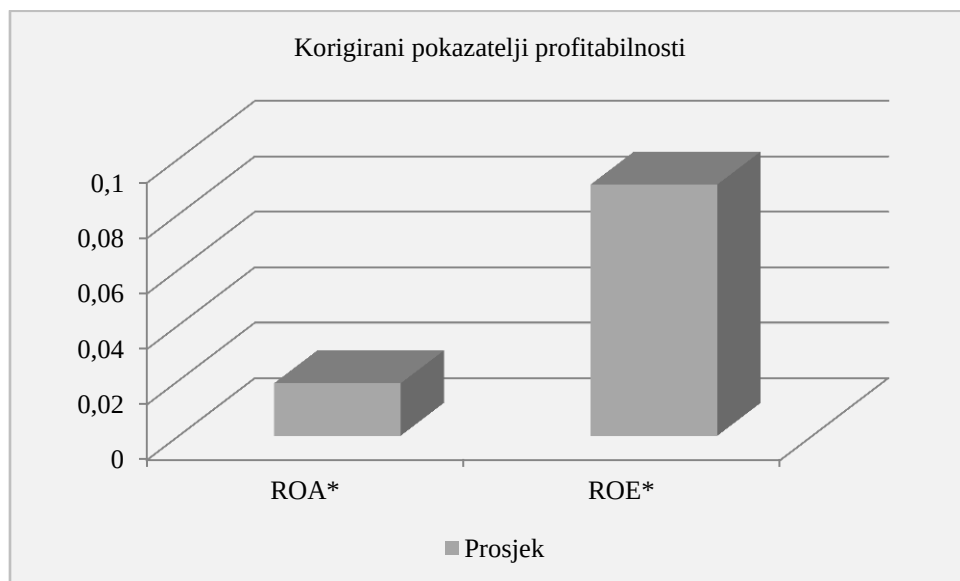
U tablici 10 prikazane su srednje vrijednosti i mjere disperzije korigiranih pokazatelja profitabilnosti.

Tablica 10: Deskriptivna statistika korigiranih pokazatelja profitabilnosti

		ROA*	ROE*	ROA	ROE
Broj promatranja		97	97	97	97
Prosjeak		0,019	0,091	0,019	-0,107
Medijan		0,032	0,027	0,032	0,016
Standardna devijacija		0,097	0,934	0,094	0,666
Varijanca		0,009	0,873	0,009	0,443
Minimum		-0,343	-1,761	-0,352	-5,193
Maksimum		0,247	7,964	0,241	1,503
Percentili	25	-0,001	-0,039	-0,001	-0,042
	50	0,032	0,027	0,032	0,016
	75	0,06	0,096	0,058	0,07

Izvor: Prikaz autora

Grafički prikaz prosjeka korigiranih pokazatelja profitabilnosti prikazan je na grafikonu 3.

Graf 3: Grafički prikaz korigiranih pokazatelja profitabilnosti

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 10 može se zaključiti da ako od promatranih 97 poduzeća nijedno poduzeće ne bi provodilo revalorizaciju prosječan pokazatelj rentabilnosti imovine (ROA*) iznosio bi 1,9%. Pola od analiziranih poduzeća ima vrijednost ovog pokazatelja 3,2% i manje dok preostala polovica ima 3,2% i više. Usporedbom prosječne vrijednosti korigiranog pokazatelja ROA* od 1,9% i pokazatelja koji uključuje revalorizaciju čija je prosječna vrijednost 1,9% može se zaključiti da je nakon provedene revalorizacije ista vrijednost ovog pokazatelja profitabilnosti.

Također, ako se usporedi prosječna vrijednost korigiranog pokazatelja rentabilnosti glavnice (ROE*) koja iznosi 9,1% i pokazatelja koji uključuje revalorizaciju u iznosu od -10,7% može se zaključiti da se nakon provedene revalorizacije ostvaruje manja vrijednost ovog pokazatelja profitabilnosti. Dakle, ukoliko se poduzeća odluče na revalorizaciju svoje imovine, tom odlukom mogu doprinijeti smanjenju vrijednosti pokazatelja rentabilnosti glavnice.

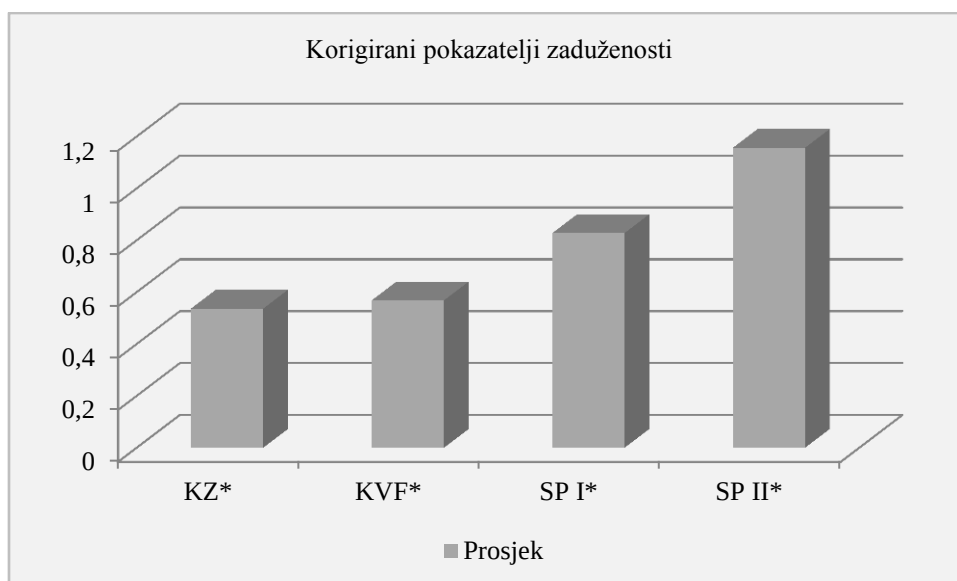
U tablici 11 prikazane su srednje vrijednosti i mjere disperzije korigiranih pokazatelja zaduženosti.

Tablica 11: Deskriptivna statistika korigiranih pokazatelja zaduženosti

		KZ*	KVF*	SP I*	SP II*	KZ	KVF	SP I	SP II
Broj promatranja		97	97	97	97	97	97	97	97
Prosjek		0,536	0,568	0,828	1,157	0,486	0,514	0,865	1,152
Medijan		0,495	0,57	0,72	1,007	0,467	0,533	0,749	1,006
Standardna devijacija		0,268	0,284	0,613	0,564	0,232	0,232	0,552	0,523
Varijanca		0,072	0,081	0,375	0,318	0,054	0,054	0,304	0,273
Minimum		0,037	0,041	-0,497	-0,242	0,041	0,041	0,068	0,272
Maksimum		1,412	1,434	3,449	3,988	0,959	0,959	3,449	3,988
Percentili	25	0,363	0,362	0,424	0,867	0,342	0,339	0,59	0,884
	50	0,495	0,57	0,72	1,007	0,467	0,533	0,749	1,006
	75	0,72	0,738	1,097	1,325	0,661	0,658	1,082	1,277

Izvor: Prikaz autora

Grafički prikaz prosjeka korigiranih pokazatelja zaduženosti prikazan je na grafikonu 4.

Graf 4: Grafički prikaz korigiranih pokazatelja zaduženosti

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 11 može se zaključiti da ako od ovih 97 poduzeća nijedno poduzeće ne bi provodilo revalorizaciju prosječan koeficijent zaduženosti (KZ*) iznosio bi 53,6%. Usporedbom s koeficijentom zaduženosti nakon provođenja revalorizacije koji u prosjeku iznosi 48,6% može se zaključiti da je zaduženost poduzeća nakon revalorizacije imovine manja. Poduzeća na ovaj način poboljšavaju svoj perceptivni kapacitet zaduživanja. Vrijednost korigiranog koeficijenta vlastitog financiranja (KVF*) u prosjeku iznosi 56,8% dok njegova vrijednost u slučaju provođenja revalorizacije iznosi 51,4% što znači da ukoliko se provede revalorizacija vrijednost ovog pokazatelja se smanjuje. Pokazatelji stupnja pokrića I i stupnja pokrića II imaju približno jednake prosječne vrijednosti prije i nakon provođenja revalorizacije.

U tablici 12 prikazana je deskriptivna statistika veličine poduzeća kao nezavisne varijable.

Tablica 12: Deskriptivna statistika veličine poduzeća

	Veličina poduzeća
Broj promatranja	97
Prosjek	20,014
Standardna devijacija	1,311
Standardna greška	0,133

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 12 može se zaključiti da prosječna veličina poduzeća izračunana kao prosjek prirodnih logaritama ukupne imovine promatranih poduzeća iznosi 20,01 što znači da se uglavnom radi o velikim poduzećima u uzorku.

U tablici 13 prikazana je deskriptivna statistika industrije kao nezavisne varijable.

Tablica 13: Deskriptivna statistika industrije

Industrija	Broj poduzeća	Provode revalorizaciju	Postotak	Ne provode revalorizaciju	Postotak
Prerađivačka industrija	40	26	65,0	14	35,0
Građevinarstvo	4	4	100,0	0	0
Djelatnost pružanja smještaja	27	13	48,15	14	51,85
Poslovanje nekretninama	3	2	66,67	1	33,33
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7	5	71,43	2	28,57
Trgovina na veliko i na malo	7	5	71,43	2	28,57
Prijevoz i skladištenje	9	7	77,78	2	22,22

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 13 može se vidjeti da je najveći broj analiziranih poduzeća iz prerađivačke industrije. 65% poduzeća u toj industriji provodi metodu revalorizacije dok ih 35% ne provodi. Najveći postotak provođenja revalorizacije je u građevinarstvu gdje od ukupno 4 promatrana poduzeća svi primjenjuju tu metodu.

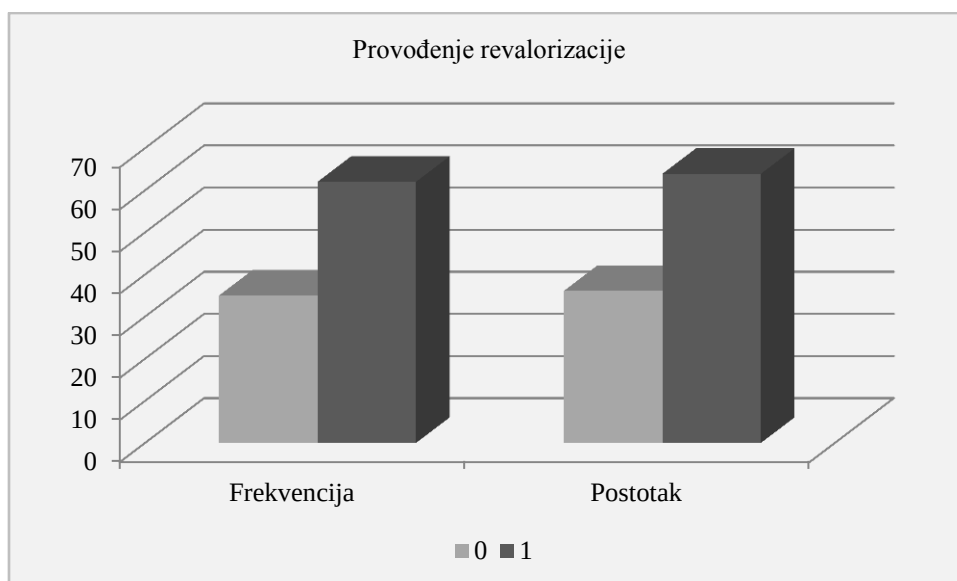
U tablici 14 prikazana je deskriptivna statistika zavisne varijable kako bi se vidjelo koliko od promatranih poduzeća provodi revalorizaciju te koliko ih ne provodi.

Tablica 14: Deskriptivna statistika zavisne varijable

	Frekvencija	Postotak	Važeći postotak	Kumulativni postotak
0	35	36,1	36,1	36,1
1	62	63,9	63,9	100,0
Ukupno	97	100,0	100,0	

Izvor: Prikaz autora

Grafički prikaz deskriptivne statistike zavisne varijable prikazan je na grafikonu 5.

Graf 5: Grafički prikaz broja poduzeća koja provode ili ne provode revalorizaciju

Izvor: Prikaz autora

S ciljem boljeg analiziranja faktora koji utječu na odluku menadžmenta o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine, poduzeća su podijeljena u dvije grupe, ovisno o tome provode li revalorizaciju ili ne te je tako formirana zavisna varijabla. Poduzeća koja ne provode revalorizaciju označeni su sa 0, dok su poduzeća koja je provode označeni sa 1. Iz tablice 14 može se vidjeti da je broj ukupnih opažanja 97, od toga 35 ili 36,1% poduzeća ne provodi revalorizaciju dok preostalih 62 ili 63,9% provodi.

4.4. Rezultati empirijskog testiranja hipoteza

U nastavku rada prikazat će se testiranje hipoteza postavljenih u uvodnom dijelu rada, njihove tekstualne i tablične interpretacije kao i zaključci dobiveni na temelju rezultata. Za testiranje prvih dviju hipoteza provest će se binarna logistička regresija dok će se za testiranje treće hipoteze provesti test o postojanju razlike u prosječnim vrijednostima pokazatelja.

Prve dvije hipoteze postavljene u uvodnom dijelu rada su:

H1: Razina profitabilnosti poduzeća je pozitivno povezana s donošenjem odluke o revalorizaciji.

H2: Razina zaduženosti poduzeća je pozitivno povezana s donošenjem odluke o revalorizaciji.

Opći oblik empirijskog modela je:

$$REV = \beta_0 + \beta_1 * ROA + \beta_2 * KZ + \beta_3 * VELICINA + \beta_4 * INDUSTRIJA \quad (1)$$

gdje je:

ROA – dobit prije poreza uvećana za kamate podijeljena s ukupnom imovinom,

KZ – ukupne obveze podijeljene s ukupnom imovinom,

VELICINA – prirodni logaritam ukupne imovine,

INDUSTRIJA – određena sukladno nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.

Cilj ovih hipoteza je utvrditi da li odluka menadžmenta o provođenju revalorizacije ovisi o razini profitabilnosti i zaduženosti poduzeća. U model su još uključene varijable veličina poduzeća i industrija, odnosno djelatnost kojom se poduzeće bavi. Naime, neka poduzeća su motivirana na odluku o revalorizaciji s ciljem smanjenja svojih pokazatelja profitabilnosti i zaduženosti. U skladu s tim, u prvom dijelu empirijskog testiranja provest će se test utjecaja pokazatelja profitabilnosti i zaduženosti na odluku menadžmenta o provođenju revalorizacije imovine.

U tablici 15 prikazana je klasifikacijska tablica nul – modela s konstantom.

Tablica 15: Klasifikacijska tablica nul – modela

Stvarna pripadnost		Predviđena pripadnost		
		Revalorizacija		Postotak točnosti
		0	1	
Revalorizacija	0	0	35	0,0
	1	0	62	100,0
Ukupni postotak				63,9

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 15 može se vidjeti da 62 poduzeća iz uzorka provodi revalorizaciju svoje imovine dok njih 35 ne provodi. Postotak klasifikacije iznosi 63,9%. Ovaj nulti model s konstantom je zapravo reducirani model te će se ovaj postotak u nastavku rada usporediti s modelom koji uključuje varijable. Cilj je utvrditi da li model koji uključuje varijable predviđa bolje nezavisnu varijablu, u ovom istraživanju odluku o provođenju revalorizacije, nego prikazani nulti model.

U tablici 16 prikazan je podatak o tome koliko je korišteni model dobar.

Tablica 16: Podaci o postotku determinacije

Korak	-2 Log vjerojatnosti	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R kvadrat
1	110,750	0,153	0,210

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 16 može se zaključiti koliko je odabrani model uistinu dobar. Nagelkerke R kvadrat u logističkoj regresiji predstavlja koeficijent determinacije. On iznosi 21% što znači da je ocijenjenim regresijskim modelom protumačeno 21% sume kvadrata ukupnih odstupanja zavisne varijable od njene aritmetičke sredine te se može zaključiti da model nije baš reprezentativan.

U tablici 17 prikazan je Hosmer – Lemeshow test.

Tablica 17: Hosmer – Lemeshow test

Korak	Hi – kvadrat	Stupnjevi slobode	Signifikantnost
1	13,109	8	0,108

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 17 mogu se vidjeti rezultati provedenog Hosmer – Lemeshovog testa. Ovaj test koristi se za utvrđivanje adekvatnosti modela, odnosno koliko model odgovara podacima korištenim u analizi. Signifikantnost je veća od 5% te to upućuje na zaključak da je model zadovoljavajući.

U tablici 18 prikazana je točnost klasifikacije modela.

Tablica 18: Klasifikacijska tablica

Stvarna pripadnost		Predviđena pripadnost		
		Revalorizacija		Postotak točnosti
		0	1	
Revalorizacija	0	13	22	37,1
	1	9	53	85,5
Ukupni postotak				68,0

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 18 može se vidjeti kategorijalna pripadnost poduzeća iz uzorka i stvarna pripadnost. Točnost klasifikacije modela iznosi 68% što znači da je modelom točno predviđeno 68% klasifikacija. Usporedi li se ova vrijednost sa nultim modelom kod kojeg je ona manja može se donijeti zaključak da ovaj model ima bolju predviđajuću snagu. Od ukupno 35 poduzeća koja u stvarnosti ne provode revalorizaciju model je uvrstio njih 13 dok je za provođenje revalorizacije uvrstio 22 poduzeća. S druge strane, od ukupno 62 poduzeća koja u stvarnosti provode revalorizaciju model je uvrstio da ih 9 ne provodi dok ih 53 provodi.

U tablici 19 prikazane su informacije o nezavisnim varijablama ocijenjenog regresijskog modela.

Tablica 19: Podaci o nezavisnim varijablama

	B	Standardna greška	Wald test	Stupnjevi slobode	Signifikantnost	Exp (B)	95%-tni intervali povjerenja	
							Do-nji	Gor-nji
ROA	-8,120	3,550	5,233	1	0,022	0,000	0,000	0,313
KZ	0,329	1,131	0,085	1	0,771	1,390	0,151	12,756
VELICINA	0,445	0,226	3,887	1	0,049	1,560	1,003	2,427
INDUSTRIJA			2,368	6	0,883			
Prerađivačka industrija	-0,469	0,952	0,243	1	0,622	0,626	0,097	4,042
Građevinarstvo	20,030	19533,465	0,000	1	0,999	499698468,6	0,000	
Djelatnost pružanja smještaja	-0,911	0,967	0,887	1	0,346	0,402	0,060	2,677
Poslovanje nekretninama	0,100	1,708	0,003	1	0,954	1,105	0,039	31,407
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0,103	1,290	0,006	1	0,936	1,109	0,088	13,891
Trgovina na veliko i na malo	-0,015	1,252	0,000	1	0,990	0,985	0,085	11,460
Konstanta	-7,820	4,597	2,895	1	0,089	0,000		

Izvor: Prikaz autora

Na temelju tablice 19 može se napisati jednadžba modela:

$$\text{REV} = -7,820 - 8,120 \cdot \text{ROA} + 0,329 \cdot \text{KZ} + 0,445 \cdot \text{VELICINA} - 0,469 \cdot \text{IND}_1 + 20,030 \cdot \text{IND}_2 - 0,911 \cdot \text{IND}_3 + 0,1 \cdot \text{IND}_4 + 0,103 \cdot \text{IND}_5 - 0,015 \cdot \text{IND}_6 \quad (2)$$

Najvažnije informacije o modelu prikazane su u tablici 19. Iz nje se može zaključiti da je za koeficijente ROA i veličina signifikantnost manja od 5% što znači da navedene varijable imaju statistički značajan doprinos objašnjenju zavisne varijable donošenja odluke o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine. Koeficijent B varijable ROA je negativan, što znači da kod poduzeća s većom razinom profitabilnosti postoji manja vjerojatnost da revaloriziraju svoju imovinu i obrnuto. Također, kod većih poduzeća postoji veća vjerojatnost da revaloriziraju svoju imovinu. Kod preostalih varijabli, dakle koeficijenta zaduženosti i industrije, signifikantnost je veća od 5% i nijedan od navedenih koeficijenata nema statistički značajan doprinos objašnjenju zavisne varijable donošenja odluke o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine. Exp (B) je eksponencijalni logistički koeficijent te ima važno značenje u logističkoj regresiji. Pokazuje za koliko puta se mijenja izgled za provođenjem revalorizacije ako se nezavisna varijabla poveća za jednu jedinicu, uz uvjet da su ostale nezavisne varijable nepromijenjene. Exp (B) nezavisne varijable ROA iznosi 0,000 što bi značilo da ako se ta nezavisna varijabla poveća za jednu jedinicu ne mijenja se odluka o provođenju revalorizacije. Exp (B) varijable veličina iznosi 1,56 što znači da ako se nezavisna varijabla veličina poveća za jednu jedinicu šansa za provođenjem revalorizacije povećava se 1,56 puta. 95%-tni intervali povjerenja za eksponencijalne koeficijente su zapravo način da se ustanovi da li je eksponencijalni logistički koeficijent statistički značajan odnosno to je drugi način za provjeru značajnosti koeficijenata. Međutim, u oba slučaja se dolazi do istih zaključaka. 95%-tni intervali eksponencijalnih logističkih koeficijenata varijable ROA i veličine ne obuhvaćaju jedinicu što znači da postoji statistički značajan doprinos objašnjenju zavisne varijable. Na temelju provedene logističke regresije ne može se prihvatiti prva hipoteza koja se odnosi na to da je razina profitabilnosti poduzeća pozitivno povezana s donošenjem odluke o revalorizaciji. Također, druga postavljena hipoteza koja govori da je razina zaduženosti poduzeća pozitivno povezana s donošenjem odluke o revalorizaciji ne može se prihvatiti.

U tablici 20 prikazani su korelacijski koeficijenti i matrica korelacije između nezavisnih varijabli.

Tablica 20: Korelacija nezavisnih varijabli

	ROA	KZ	VELICINA
ROA	1	-0,118	0,371
KZ	-0,118	1	0,212
VELICINA	0,371	0,212	1

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 20 može se zaključiti na koji način više varijabli međusobno utječe jedna na drugu. Retci i stupci matrice predstavljaju varijable dok se na njihovom presjeku nalazi koeficijent korelacije. Pearsonov koeficijent korelacije između promatranih varijabli se kreće između -0,118 i 0,371. Najveća korelacija je između rentabilnosti imovine i veličine te iznosi 0,371 što predstavlja pozitivnu i nisku korelaciju, odnosno malu povezanost između varijabli. Korelacija od -0,118 predstavlja korelaciju između koeficijenta zaduženosti i rentabilnosti imovine te zapravo pokazuje negativnu i neznatnu korelaciju među varijablama, odnosno povezanosti gotovo nema. Dakle, može se zaključiti da između promatranih varijabli ne postoji problem multikolinearnosti.

Treća hipoteza ovog rada glasi:

H3: Primjena metode revalorizacije značajno utječe na pokazatelje zaduženosti i profitabilnosti poduzeća.

Budući da se treća postavljena hipoteza rada odnosi na utjecaj revalorizacije na pokazatelje profitabilnosti i zaduženosti u nastavku rada testirat će se postojanje razlike u prosječnim vrijednostima pokazatelja profitabilnosti i zaduženosti kada je iznos revalorizacijskih rezervi uključen u izračun tih pokazatelja, dakle kada je revalorizacija provedena i korigiranih pokazatelja gdje se iz analize isključuje iznos revalorizacijskih rezervi, odnosno slučaj kada revalorizacija ne bi bila provedena.

U tablici 21 prikazani su rezultati testiranja o razlici u prosječnim vrijednostima pokazatelja profitabilnosti i korekcije tih pokazatelja.

Tablica 21: Rezultati testiranja o razlici između prosječnih vrijednosti pokazatelja profitabilnosti i korekcije tih pokazatelja

	Prosjeck	Standardna devijacija	Standardna pogreška	Interval		T	Stupnjevi slobode	Sig. (2-tailed)
				Donji	Gornji			
ROA-ROA*	0,000	0,013	0,001	-0,002	0,003	0,222	96	0,825
ROE-ROE*	-0,198	1,424	0,145	-0,485	0,089	-1,367	96	0,175

Izvor: Prikaz autora

Kako bi se utrdilo da li između prosječne vrijednosti pokazatelja profitabilnosti, u ovom slučaju rentabilnosti imovine (ROA) i rentabilnosti glavnice (ROE) te prosječne vrijednosti korekcije ovih pokazatelja ROA* i ROE* postoji značajna razlika proveden je t-test u kojem se testira postojanje razlike u prosječnim vrijednostima ovih varijabli. Iz tablice 21 može se zaključiti da je granična signifikantnost pokazatelja rentabilnosti imovine veća od signifikantnosti testa od 5% pa se može zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u prosječnim vrijednostima ovog pokazatelja profitabilnosti kada su oni izračunani s provedenom revalorizacijom i ako se iz izračuna isključi revalorizacija. Granična signifikantnost pokazatelja rentabilnosti glavnice iznosi 17,5% što je veće od signifikantnosti testa te se također može zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u prosječnim vrijednostima pokazatelja rentabilnosti glavnice kad je provedena revalorizacija i kad ona nije provedena.

Rezultati testiranja o razlici u prosječnim vrijednostima pokazatelja zaduženosti i korekcije tih pokazatelja prikazani su u tablici 22.

Tablica 22: Rezultati testiranja o razlici između prosječnih vrijednosti pokazatelja zaduženosti i korekcije tih pokazatelja

	Prosjeck	Standardna devijacija	Standardna pogreška	Interval		T	Stupnjevi slobode	Sig. (2-tailed)
				Donji	Gornji			
KZ-KZ*	-0,05	0,101	0,01	-0,07	-0,03	-4,884	96	0,000
KVF-KVF*	-0,055	0,132	0,013	-0,081	-0,028	-4,095	96	0,000
SP I-SP I*	0,037	0,128	0,013	0,012	0,063	2,882	96	0,005
SP II-SP II*	-0,005	0,102	0,01	-0,026	0,015	-0,498	96	0,620

Izvor: Prikaz autora

Iz tablice 22 može se zaključiti da postoji statistički značajna razlika između prosječnih vrijednosti pokazatelja koeficijenta zaduženosti i koeficijenta vlastitog financiranja kada je revalorizacija provedena i korekcije tih pokazatelja kada revalorizacija ne bi bila provedena budući da granična signifikantnost iznosi 0%. Što se tiče razlike u prosječnim vrijednostima stupnja pokrića I i korekcije tog pokazatelja isto tako se može zaključiti da postoji statistički značajna razlika, dok kod pokazatelja stupnja pokrića II i korekcije tog pokazatelja ne postoji statistički značajna razlika. Na temelju provedenog istraživanja može se djelomično prihvatiti treća postavljena hipoteza te se može donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika koeficijenta zaduženosti, koeficijenta vlastitog financiranja i stupnja pokrića I kada je revalorizacija provedena i kada ona nije provedena.

5. ZAKLJUČAK

Kvalitetne i realne informacije o poslovanju nekog poduzeća pružaju financijski izvještaji koji su podložni brojnim manipulativnim radnjama. Budući da menadžeri za naknadno vrednovanje svoje dugotrajne nefinancijske imovine mogu odabrati metodu troška ili metodu revalorizacije mnogi od njih na odabir druge su motivirani različitim faktorima. Predmet ovog diplomskog rada bio je kroz analizu povezanosti između odluke o revalorizaciji i pokazatelja profitabilnosti i zaduženosti utvrditi faktore koji menadžere analiziranih poduzeća motiviraju na odluku o revalorizaciji.

Kroz rad je prikazana deskriptivna statistika pokazatelja profitabilnosti kod kojih se u izračunu uključuje iznos revalorizacijskih rezervi i korigiranih pokazatelja, u slučaju kada revalorizacija ne bi bila provedena. Također, prikazana je deskriptivna statistika pokazatelja zaduženosti, korigiranih pokazatelja, veličine poduzeća, industrije poduzeća i odluke o provođenju revalorizacije kao zavisne varijable. Da bi se testirale hipoteze postavljene u uvodnom dijelu rada provedena je binarna logistička regresija kao i testiranje o postojanju razlike u prosječnim vrijednostima analiziranih pokazatelja kada je revalorizacija provedena i u slučaju kada ne bi bila provedena. Istraživanje je provedeno na bazi podataka iz financijskih izvještaja za 97 poduzeća iz 2015. godine čiji vrijednosni papiri kotiraju na Zagrebačkoj burzi.

Na temelju provedene analize utvrđeno je da od ukupno 97 analiziranih poduzeća njih 35 ne provodi revalorizaciju dok preostalih 62 provodi. Nakon revalorizacije imovine ostvaruje se isti povrat na imovinu i manji povrat na vlastiti kapital. Također, poduzeća će nakon revalorizacije imovine prikazati manju prosječnu zaduženost, mjereno kroz koeficijent zaduženosti, manji prosječni koeficijent vlastitog financiranja dok će prosječne vrijednosti stupnja pokrića I i II biti približno jednake.

Testiranjem hipoteza binarnom logističkom regresijom zaključilo se da pokazatelj profitabilnosti ROA i veličina imaju statistički značaja doprinos objašnjenju zavisne varijable donošenja odluke o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine. Također, testiranjem razlike između prosječnih vrijednosti pokazatelja profitabilnosti i pokazatelja zaduženosti te korekcije ovih pokazatelja za iznos revalorizacijskih rezervi u slučaju neprovođenja

revalorizacije zaključilo se da postoji statistički značajna razlika koeficijenta zaduženosti, koeficijenta vlastitog financiranja i stupnja pokrića I.

LITERATURA

Knjige:

1. Belak, V. (2014): Analiza poslovne uspješnosti, RRiF plus, Zagreb
2. Belak, V., Vudrić N. (2012.): Osnove suvremenog računovodstva, Belak Excellens, Zagreb
3. Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine: prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens, Zagreb
4. Gulin, D., Perčević, H. (2013.): Financijsko računovodstvo, Izabrane teme, HZRIFD, Zagreb
5. Habek, M. et al. (2001): Temelji računovodstva i analitička knjigovodstva, RRiF plus, Zagreb
6. Pervan, I. (2012): Računovodstvo poslovnih spajanja: prema MSFI i HSFI, RRiF plus, Zagreb
7. Tipurić, D. (2008.): Korporativno upravljanje, Sinergija, Zagreb
8. Vujević, I. (2003.): Financijska analiza, Ekonomski fakultet Split, Split
9. Žager, K., Žager, L. (2008.): Analiza financijskih izvještaja, Masmedia, Zagreb

Članci:

10. Aljinović Barać, Ž., Šodan, S. (2011): Motives for asset revaluation policy choice in Croatia, Croatian Operational Research Review (CRORR), 2 (11), str. 60-70.
11. Bobek – Gospodarić, D. (2015): Transferne cijene i nematerijalna imovina, RRiF, 4 (15), str. 103-107.
12. Belak, V. (2008): Kreativno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje, RRiF, 8 (8), str. 13-23.
13. Belak, V. (2010): Pokazatelji uspješnosti nakon revalorizacije imovine, RRiF, 10 (10), str. 19-28.
14. Brown, P., Izan, H. i Loh, A. (1992): Fixed asset revaluations and managerial incentives, Abacus, 28 (1), str. 36-57.
15. Cirkveni, T. (2011): Izvještaj o ostalom sveobuhvatnom dobitku, RRiF, 1 (11), str. 171–176.
16. Cirkveni, T. (2009): Smanjenje vrijednosti revalorizirane dugotrajne materijalne imovine, RRiF, 3 (9), str. 59-64.

17. Cirkveni, T. (2008): Računovodstveni postupci revalorizacije dugotrajne imovine, RRiF, 7 (8), str. 41-46.
18. Cotter, J., Zimmer, I. (1995): Asset revaluation and assessment of borrowing capacity, Abacus, 31 (1), str. 136-151.
19. Guzić, Š. (2017): Godišnje izvješće i izvješće posloводства, RRiF, 4 (17), str. 17-28.
20. Guzić, Š. (2007): Računovodstvo nematerijalne imovine, RRiF, 11 (7), str. 37-48.
21. Huzanić, B. (2015): Kreativno računovodstvo i utjecaj na poreze, RRiF, 5 (15), str. 26-33.
22. Kolačević, S. (2004): Metode procjene dugotrajne materijalne imovine, RRiF, 6 (4), str. 21-28.
23. Missonier-Piera, F. (2007): Motives for fixed-asset revaluation: An empirical analysis with Swiss data, Journal of Business Finance and Accounting, 34 (7-8), str. 1025-1050.
24. Tae Hee C., Jinhan, P., Sunghwa, P. i Younghyo, S. (2013): Asset revaluations: motives and choice of items to revalue, Asia-Pacific Journal of Accounting and Economics, 20 (2), str. 144-171.

Pravilnik / Zakon:

25. Narodne novine, (2015): Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 86.
26. Narodne novine, (2009): Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136.
27. Narodne novine, (2007): Nacionalna klasifikacija djelatnosti, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 58.
28. Narodne novine, (2005): Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 95.
29. Narodne novine, (2004): Zakon o porezu na dobit, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 177.
30. Narodne novine, (2015): Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78.
31. Narodne novine, (2011): Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 152.

Nastavni materijali:

32. Bartulović, M. (2013.): Regulatorni okvir financijskog izvještavanja, Sveučilište u Splitu, Odjel za stručne studije – odsjek za računovodstvo i financije, Split

Zbornik radova:

33. Šodan, S. (2009): Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj, u Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 69-85.

Internet:

34. Analiza sadržaja, (Internet), raspoloživo na:
<http://struna.ihjj.hr/naziv/analiza-sadrzaja/25628/#naziv> (12.02.2017.)
35. Kategorije znanstvene logike, (Internet), raspoloživo na:
http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/KATEGORIJE_ZNANSTVENE_LOGIKE.pdf (12.02.2017.)
36. Kreativno računovodstvo i upravljanje zaradama, (Internet), raspoloživo na:
<http://www.poslovni-savjetnik.com/sites/default/files/PS%2048-86,87,88.pdf>
(23.05.2017.)
37. Manipulacije na financijskim tržištima i njihov utjecaj na financijske izvještaje, (Internet), raspoloživo na:
<http://web.efzg.hr/dok/RAC/dgulin/fir/Manipulacije%20fin%20%20izvje%C5%A1tajima.pdf> (22.02.2017.)
38. Metode znanstvenih istraživanja, (Internet), raspoloživo na:
<http://analiziraj.ga/naslovna/metode-znanstvenih-istrazivanja/> (12.02.2017.)

Diplomski rad

39. Tadin, T. (2016): Utjecaj revalorizacije dugotrajne materijalne imovine na izgled financijskih izvještaja, Ekonomski fakultet Split, Split

Doktorski rad:

40. Šodan, S. (2014): Modeliranje utjecaja računovodstva fer vrijednosti na kvalitetu objavljenih financijskih performansi, Ekonomski fakultet Split, Split

Završni rad:

41. Barić, K. (2016): Utjecaj revalorizacije na financijske pokazatelje listanih hotelskih poduzeća u RH, Ekonomski fakultet Split, Split

POPIS TABLICA

Tablica 1: Metoda troška.....	21
Tablica 2: Metoda revalorizacije.....	25
Tablica 3: Utvrđivanje realizirane revalorizacijske rezerve kad poduzetnik koristi imovinu.	27
Tablica 4: Pokazatelji profitabilnosti	39
Tablica 5: Korekcija pokazatelja profitabilnosti	39
Tablica 6: Pokazatelji zaduženosti	40
Tablica 7: Korekcija pokazatelja zaduženosti	40
Tablica 8: Deskriptivna statistika pokazatelja profitabilnosti	46
Tablica 9: Deskriptivna statistika pokazatelja zaduženosti.....	47
Tablica 10: Deskriptivna statistika korigiranih pokazatelja profitabilnosti	49
Tablica 11: Deskriptivna statistika korigiranih pokazatelja zaduženosti	50
Tablica 12: Deskriptivna statistika veličine poduzeća	51
Tablica 13: Deskriptivna statistika industrije.....	52
Tablica 14: Deskriptivna statistika zavisne varijable	52
Tablica 15: Klasifikacijska tablica nul – modela	54
Tablica 16: Podaci o postotku determinacije	55
Tablica 17: Hosmer – Lemeshov test.....	55
Tablica 18: Klasifikacijska tablica	55
Tablica 19: Podaci o nezavisnim varijablama.....	56
Tablica 20: Korelacija nezavisnih varijabli.....	58
Tablica 21: Rezultati testiranja o razlici između prosječnih vrijednosti pokazatelja profitabilnosti i korekcije tih pokazatelja.....	59
Tablica 22: Rezultati testiranja o razlici između prosječnih vrijednosti pokazatelja zaduženosti i korekcije tih pokazatelja.....	59

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Grafički prikaz pokazatelja profitabilnosti	46
Graf 2: Grafički prikaz pokazatelja zaduženosti	48
Graf 3: Grafički prikaz korigiranih pokazatelja profitabilnosti.....	49
Graf 4: Grafički prikaz korigiranih pokazatelja zaduženosti	51
Graf 5: Grafički prikaz broja poduzeća koja provode ili ne provode revalorizaciju.....	53

SAŽETAK

Slobodom izbora menadžera između odluke o primjeni metode troška ili metode revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne nefinancijske imovine dolazi do manipuliranja u financijskim izvještajima te se narušava povjerenje investitora u financijske izvještaje. Različiti su faktori koji poduzeća motiviraju na odluku o provođenju revalorizacije. Cilj ovog rada bio je utvrditi te faktore. Ukoliko poduzeća za naknadno vrednovanje svoje imovine odaberu metodu revalorizacije postoji mogućnost utjecaja na pokazatelje profitabilnosti i zaduženosti. U slučaju da poduzeće ostvaruje visoku razinu profitabilnosti, revalorizacijom se može smanjiti iskazana dobit. Tako će poduzeća koja provode revalorizaciju iskazati manju vrijednost pokazatelja profitabilnosti u odnosu na poduzeća koja je ne provode. Također, zaduženost poduzeća će u slučaju revalorizacije biti manja. Dobiveni rezultati istraživanja su pokazala da profitabilnost i veličina poduzeća utječu na odluku o revalorizaciji dugotrajne nefinancijske imovine dok zaduženost i industrija ne utječu, kao i da postoji statistički značajna razlika koeficijenta zaduženosti, koeficijenta vlastitog financiranja i stupnja pokrića I kada je revalorizacija provedena i kada ona nije provedena.

Ključne riječi: revalorizacija, faktori utjecaja, financijski pokazatelji.

SUMMARY

Free choice of managers between the decision to apply a cost method or revaluation method for subsequent valuation of long term non-financial assets for a result have manipulation in the financial statements and disorting investor confidence in the financial statements. Different factors motivate the companies to decide on revaluation. The aim of this paper was to determine that factors. If companies for the subsequent valuation of their assets choose the revaluation method it is possible to influence on the indicators of profitability and indebtedness. If company achieves a high level of probability revaluation may reduce the reported profit. Companies that apply revaluation will show a lower value of profitability indicators compared to non-performing companies. Also, the indebtedness of the company will be less in the case of revaluation. The results of this research have shown that the profitability and size of the company affect the decision on the revalorization of long-term nonfinancial assets while indebtedness and industry doesn't affect it and that there is a

statistically significant difference between the indebtedness coefficient, the coefficient of its own financing and the level of coverage I when the revaluation was applied and when it wasn't.

Keywords: revaluation, impact factors, financial indicators.